

PREMSA
FORNIA

Foganya

REVISTA D'INFORMACIÓ I CULTURA DEL GRUP FOGANYA

PORRERES ANY III N 16 JULIOL 1992 DL PM 1417 1989
450 exemplars 250 Pts im 20- VII- 92 sor 24 VII 92

Nostra portada.

Colla de mules enganxades a una màquina de segar a la possessió de Son Servera. No era freqüent segar amb dues bísties, per això treim aquesta fotografia que, per desgràcia, no sabem de quin any és; però temnint en compte l'edat del pareier, que és en Francesc Obrador Obrador (Francesc de ses arenes), la foto ha de tenir uns seixanta anys.

REVISTA D'INFORMACIÓ I CULTURA del Grup Foganya, bimensual.
Informació i correspondència C/ Molins nº2; 07260 PORRERES.

Direcció General: Junta Directiva del Grup Foganya.

Direcció: Jaume Rosselló i Verger.

Consell de Redacció: Francesca Servera Toledo, Antoni Matas Blanch i Iolanda Barceló Màrquez.

Col·laboradors:

Antonia Rosselló, Bartomeu Serevera, Miquel Joan i Miquel Angel, Andreu Genovard, Quico Servera, Maties Joan Ximelis, Joan Roig, Antoni Rosselló, Policia Local, Antoni Arcas, Ses Xafarderes, Jaume Vidal, Marcèl Llodrà, Joan Picornell, Antoni Rigo, Caterina Armero, Ferran Mancebo, Agnès Sitjar, Pep "Pulit", Maria Barceló, Margalida Palerm, Antonia Roig.

Dibuixants: Miquel Morlà Vicens i Juli Servera Viedma.

Fotografia: Sebastià Vidal, Antoni Melià, Quico Servera i Toni Matas.

S U M A R I

Sumari i explicació portada.....	2
Editorial.....	3
Intr. toponímia dels arrendaments, possessions s. VII.....	4 i 5
Comparació demogràfica.....	6
Estatuts Grup foganya.....	7
Vida del Grup Foganya.....	8 i 9
Records amb delit.....	10 i 11
Espipellant els anys.....	12
Riqueses que no es compren.....	13
Continuació relació La Passió 92.....	14
Balustrades.....	15 i 16
Coneguem el nostre entorn.....	17, 18 i 19
Futbito.....	20
Notes de societat.....	21 i 22
Filarmonica Porrerenca.....	23 i 24
Quintos 92.....	26
Quintos 44.....	27
Circulem millor.....	28 i 29
Policia local.....	30 i 31
Molins de Sang.....	32 i 33
Treu cap treu maga.....	35 i 36
Noticiari Esportiu.....	37, 38, 39, 40, 41 i 42
Entrevista a Montsserrat Mut.....	43, 44, 45 i 46
L'homonet de paper.....	47, 48 i 49
Tia Pelleter.....	51
Defuncions.....	52 i 53
Per l'Art i la Cultura de Porreres.....	54 i 55
Poema Divagant.....	56
Encreuat.....	57
De tot un poc.....	58
El que els ulls veuen.....	59 i 60
Glosat de Pep "Pulit".....	61
Malifeta al pou de Betlem.....	62
Comic.....	63
Molí de Son Servera.....	64 i 65
Detalls de la Possessió de Son Servera.....	66 i 67
Cuina de Son Servera.....	68

SEGUIR...SEGUIR...SEGUIR...

Em dirigesc més que a ningú, als joves del Grup Foganya.

En quasi tot, l'imprescindible és el seguir, el continuar; es pot assegurar que en la majoria de les coses és totalment vàlida aquesta afirmació.

En totes les obres, com més importants són, més necessitat hi ha del màxim esforç i sobretot no aturar-se, continuar, seguir.

La joventut, i quan parl de joventut em referesc a la joventut de qualsevol època, és per naturalesa impulsiva, decidida. No obstant, una qualitat que tal vegada no és atribuïble a la juvenesa, és la constància, la continuïtat, l'esforç que requereix el treball una vegada que es torna conegut, monòton, rutinari i no recompensat.

Quan una activitat és novella (recordem que "Tot lo novell és bell) ens hi dedicam amb molt d'entusiasme; lo novetós ens motiva per la mateixa curiositat que inclou. Però quan han passat les primeres experiències, les primeres emocions, l'interés decau, comença l'apatia, desistim amb facilitat, deixam les activitats, oblidam tot allò que en un principi havíem agafat amb tant d'entusiasme.

Si no recuperam el delit, l'ànim, tot quedarà amb il·lusions frustades, amb projectes sense acabar, dit en bon mallorquí, que el cap i la fi és com més bé sé xerrar, tot quedarà en fum de formatjada. (Deu vulgui que per molts d'anys pòguem entendre'ns en mallorquí.

Si no hi hagués hagut perseverància, si no hi hagués continuïtat, quantes de coses que tenim els porrerencs no tendríem.

No ens aturem a pensar el que hem fet sinó que més bé continuem fent feina per un Porreres més viu, que torni tenir el nivell cultural del temps de l'escola de Gramàtica, que torni tenir el nivell industrial i econòmic del temps que exportàvem safrà, resolis, vi, albercocs, ametlles, garroves.

Ara només sabem vendre grava i asfalt que implica una degradació absoluta i irreparable del nostre entorn.

Seguint amb el tema que avui he tret a rotllo, continuem amics del Grup Foganya fent feina per la cultura i l'art de Porreres, que falta fa i treballem sense esperar que ens reconguin l'esforç.

No vos canseu, seguiu, treballau per Foganya, això ens donarà l'escalfor pròpia d'una foganya encesa, redòs d'amistat familiar, i perdurarà la flamada de l'amor per a Porreres.

Seguiu...seguiu...seguiu...

INTRODUCCIO A LA TIPOLOGIA DELS ARRENDAMENTS DE POSSESSIONS DURANT EL SEGLE XVII: EL CAS DE SA BASTIDA

Els trets essencials que defineixen l'estructura socio-econòmica de Mallorca a l'Edat Moderna (segles XVI, XVII i XVIII) venen determinats per la reacció de la noblesa a partir de les derrotes de les revoltes pageses (Revolta Forana de 1450 i Germanies). Aquesta noblesa es feria amb bona part de les terres pageses, donant lloc a que la pagesia empobrida no podia assolir la seva subsistència sense acudir al mercat de treball, és a dir, havien de llogar-se com a missatges o jornalers, o arrendar petites parcel·les de terra de la pitjor qualitat.

A Porreres (així com altres municipis mallorquins), la pagesia més rica (ma major) va seguir controlant la major part de la terra. Les adquisicions de la noblesa es basarien en grans possessions cerealícoles i ramaderes de la zona perifèrica del municipi (Els Pagos, Son Cota, Sa Bastida). Així ens trobam que al 1695 els ciutadans (noblesa, mercaders) tenien en domini útil sols el 21% del valor dels béns de Porreres.

La majoria de possessions dels ciutadans eren cedides en arrendament (llogament) a curt termini, és a dir, d'uns tres o quatre anys, així es facilitava al senyor de la possessió la reactualització a cada nou contracte del volum de la renda que li havia de pagar l'arrendatari.

Per posar un exemple d'arrendament de possessions a mitjans del S.XVII tenim el de **Sa Bastida** el 30 de gener de 1659 (ARM, C-2942), llogada pel seu posseïdor, Joan Baptista Sunyer, mercader de Ciutat, durant quatre anys a Joan Morlà de Porreres. Les clausules establertes al contracte són les següents:

1- El primer no podia despatxar a Joan Morlà, i aquest no podia deixar l'arrendament, si no fos per mutu acord.

2- Joan Morlà havia de conrar la possessió a quatre sementers.

3- El darrer any en Morlà havia de tornar els gorets que va rebre (60 quarterades).

4- El senyor li donava per llavor 15 quarteres de civada, 20 de blat, 10 d'ordi i 5 de xeixa, totes porgades. Aquestes li seien retribuïdes a la fi de l'arrendament.

5- També li cedia els següents caps de bestiar, que també s'haurien de restituir quan acabàs el contracte: 36 sagalls, 29 sagalles, 6 bocs grossos, 6 primals, 201 cabres, 30 toïssos, 14 anyelles, 63 ovelles, 1 mula, quatre bous i 5 vaques amb 3 vadells.

6- Per a les feines del camp en Sunyer li entregava un carro amb els seus "armaments", dues relles, dues arades amb dos jous (un de bous i l'altre de bèsties) i un exenguer de couro de bou. A més, en Morlà reb una premsa de formatge i

una olla colera de dues fogasses, dues barreres bones d'ullastre (una al corral dels bous i l'altra dins la casa). Tot seria tornat quan acabàs el dit tracte.

7- Com abonament rebria 109 carratades de "fumus": 41 en el goret i 68 a la bassa, haguent-les també de restituir.

8- En Joan Morlà havia de cuidar i "conformar" les bardisses, bancal i sastador de la possessió.

9- No podrà donar llicència a ningú (llevat d'ell mateix) per a fer llenya.

10- Li haurà de pagar el delme (una dècima part de tot el product) del bestiar i dels altres fruits que hi culliria.

11- Com a habitació se li otorgava tota la planta baixa de la possessió manco la cambra nova i la capella.

En Joan Baptista Sunyer es reservava certes parts de la possessió: les vinyes existents a l'explotació, la planta noble i la cambra nova i capella de planta baixa de les cases de la possessió, durant l'hivern les seves éguës podrien anar a pasturar per les garrigues, i per a conrar la vinya o quan hi anàs pogués agafar palla pel seu bestiar.

Ja finalment s'establia l'"ànnua mercè" o cànon anual que havia de pagar Joan Morlà a Joan Baptista Sunyer com a concepte d'arrendament: 155 lliures (per Carnestoltes 35 lliures, pel primer de maig 75 i per la Mare de Deu d'Agost 45), 45 quarteres de cereals (35 de blat i 5 de xeixa), per les festes de Nadal dos parells de capons i dues dotzenes d'ous, i per Carnestoltes dos anyells bons, quatre peces de formatge i un brossat.

Bartomeu Servera i Sitjar.

Si vols participar al número extraordinari de Sant Roc, el més tard que ens has d'entregar els treballs és dia 4 d'agost.

Antoni Lliteres Mora
REPARACIÓ I VENDA D'ELECTRODOMÈSTICS.

Plaça Santa Catalina Tomàs, 10
Tel. 64 76 39
07260, PORRERES

Comparació demogràfica de Porreres

NAIXEMENTS

1991

1992

MAIG:

Dia 19: Francesca Melià Obrador

Dia 3: Apollònia Mª Bauzà Mascaró

" 14: Margalida Sastre Rosselló

" 3: Antoni Morlà Riera

" 20: Miquel Àngel Morlà Vanrell

" 23: Sebastià Barceló Llull

JUNY:

Dia 17: Joaquim Sorell Llull

Dia 18: Francesca Julià Mesquida

" 23: Francesca Nicolau Ramis

DEFUNCIONS

1991

1992

MAIG:

Dia 1: Antònia Sagreras Llaneras, 88

Dia 2: Gabriel Cerdà Riera, 58

" 8: Bàrbara Artigues Maimó, 88

" 8: Joan Andreu Julià, 83

" 11: Nadal Noguera Melià, 79

" 22: Sebastià Mesquida Lliteras, 54

" 16: Miquel Tomàs Artigues, 75

" 25: Antoni Salom Sitjar, 80

" 24: Miquel Bover Julià, 83

" 24: Bartomeu Mestre Llull, 67

" 29: Margalida Riutort Lladó, 82

JUNY:

Cap defunció

Dia 7: Margalida Trobat Barceló, 89

" 13: Pau Barceló Veny, 91

" 15: Catalina Melià Ballester, 85

" 22: Miquel Picornell Melià, 72

MATRIMONIS

1991

1992

MAIG:

Dia 4: Bartomeu Binimelis Gornals i

Dia 1: Mateu Font Lliteras i

Margalida M. Feliu Serra

Catalina Bover Rosselló

" 11: Miquel Garí Ferrer i

Petra Barceló Mas

" 18: Jaume Garí Servera i

Catalina Barceló Barceló

JUNY:

Dia 1: Enric Osca Ferrer i

Dia 6: Sebastià Garcías Suñer i

Francesca Bordoy Mesquida

Aurea Carrió Vázquez

" 14: Juan Pérez Navarro i

" 6: Jaume Andreu Oliver i

Francesca Berral Santisteban

Maria Julià Llaneras

" 19: Cristòfol Font Cerdà i

Apollònia Mª Roig Dalmau

" 20: Bernat Mora Cerdà i

Apollònia Cerdà Tomàs

Estatuts del Grup Foganya.

CAPITOL IV

ARTICLE 23.- La societat, en el moment de la seva fundació, té un patrimoni valorat en cent mil pessetes.(100.000 Ptas.)

ARTICLE 24.- La Societat finançarà les seves activitats amb els següents recursos:

- a) Donacions, legats, quotes i subvencions que rebi.
- b) Ajudes de qualsevol tipus, donacions pels mateixos socis.
- c) Sorteigs i altres activitats que la Junta acordi.

ARTICLE 25.- El límit inicial del pressupost es fixa en cent mil pessetes.(100.000 Ptas.)

ARTICLE 26.- Els dèficits de cada exercici es cubriran amb les quotes extraordinàries que acordi la Junta Directiva, a càrrec dels associats en conjunt.

Els superàvits que hi pugui haver en els distints exercicis econòmics, passaran al patrimoni de la Societat.

CAPITOL V

ARTICLE 27.- La Societat només es podrà disoldre per les següents causes:

- a) Per mandat de la llei o per resolució de l'Autoritat competent, quan ambdós no fossin susceptibles d'impugnació o, havent-ho estat, mitjançant sentència ferma.
- b) Per acord favorable dels dos terços dels socis de l'Assemblea General convocada a l'efecte, amb caràcter extraordinari.

ARTICLE 28.- En cas de dissolució, actuarà com a comissió liquidadora la Junta Directiva que es trobi en exercici.

En el supòsit de que el balanç fos negatiu, es cubrirà amb les quotes extraordinàries que acordi la Junta Directiva; i si fos positiu, l'actiu resultant s'invertirà en les obres benèfiques, artístiques o docents que determini l'Assemblea General.

Vida del Grup Foganya.

Aquests mesos han estat de menys activitat pel Grup Foganya.

Dia 3 de maig vàrem fer el dinar de la Passió 92 a la Sala Miss Mundo, que el nostre amic i soci, Joan Trobat, ens deixa gustosament. En aquest dinar va assistir bastanta gent, de la Filharmònica, la Coral, sense oblidar en cap moment els actors de la Passió.

Dia 7 de juny, com és costum, vàrem anar a la desfilada de carrosses de Manacor, que es realitza amb motiu de les Fires de Primavera. Hi participàrem amb tres carrosses. Una es titulava "Jocs de nins" (Poema de Mª Antònia Salvà), on hi havia una foganya i el padrí que contava històries als seus néts, sense que a dita foganya hi faltàs detall: tomàtiques, pebres secs i enfilats, el ribell amb el julivert, el llum d'oli...

L'altra es titulava "Hospital de Manacor 96 i...mentrestant què?". En aquesta carrossa hi havia un ametller i abaix uns allots. Un poc més enrera els picapedrers i l'enginyer, que feien de tot menys feina. Aquesta fou molt aplaudida pel públic, donada la bona actuació dels components.

L'altra era més espectacular i per això se li va otorgar el segon premi. Es deia "Jardí encantat". Damunt d'aqueixa carrossa hi havia el rei i la reina, i a damunt el cartell, i el príncep i la princesa estaven al jardí entre plantes i jocs d'aigua. Darrera de tot hi havia la malencarada bruixa.

Dia 9, pel treball, la col·laboració i l'esforç de tothom, celebrarem el sopar d'agraïment. La participació fou nombrosa: hi havia gent gran i petita, gent del grup, gent que encara no ho és i que per la dinàmica que verem demanaren la integració al grup. Aquest sopar el férem a la portassa dels Riquers, que ens deixa la nostra apreciada soci Margalida.

Dia 21 de juny una expedició d'unes 20 persones varem anar a les Coves d'Artà, més que per l'excursió, per orientar-nos de cara a un projecte ambiciós que tenim: la representació de "La deixa del geni grec".

MIQUELS.

Es assaigs per fer una obre de teatre són imprescindibles. M'hen record que quan férem sa primera comèdia "Sa Padrina" d'en Joan Mas, un des problemes que va tenir es grup va ésser es local per assajar, perquè no és tot tenir una casa sinó que sa casa ha de tenir una sala per poder-se moure, cosa que es grup actualment amb sos anys que fa que actua encara no en té. Idó, com vos deia es primers enssaigs els vàrem fer a una casa d'es Carrer Major que era es mateix local que emprava es moto-club Montesion imaginau-vos es poc espai que hi havia. Després que es grup se separàs des moto-club es assaigs se varen fer a Can Jaume Guia, a devora sa foganya d'aquí que més envant es grup es digués "Grup

Foganya", dir-vos que quan ja havíem d'assajar seriosament anàvem a assejar a una casa que li deien Cas Tio Crist i dic li deien perquè aquéixa casa ja no és, emperò seguíem tenint es mateixos problemes d'espai quan representàvem s'obra en es assaigs, sortien a base de molta imaginació i creïsme que és molt sofrit assajar d'aquesta manera. Per ses obres que ha fet en s'estiu sempre varem assajar a nes pati de s'escola nova, i qualque pic a sa portassa des Riquers, dos locals que mos anaven com a anell al dit, no teniem problemes d'espai, emperò no se podien emprar sempre i aquí hi ha es mal que quan t'habitues despres... també quan feim els reis Es Rector mos deixa s'església ja que com sabeu és es lloc on es representa aquesta obra, això sí que es

un avantatge perquè assaiges a
nes mateix lloc que has d'
actuar pes públic, en qualque
ocasió també nos han deixat
Es Centro es dies que hi
havia es bar tancat. Es local
de cine quan era assaquible
era un dels llocs que nos
anava més bé emperò ara... és
una pena que aquest local es
tudi d'aquesta manera quan
seria aorofitable per un grup
com és es "Grup Foganya".

Amb tot aixó que està
escrit, voldria que vos ne
donassi compte de sa

importància i sa necessssitat
que té es grup de trobar un
local per poder dur a terme
el assaigs, un local que
sempre fos es mateix per
poder dispondre en qualsevol
temporada i així realitzar
totes ses obres dintre
d'aquest local, com tenen
altres entitats des poble,
aixó sí es "Grup Foganya"
sempre seguirà endavant
mentres pugui, per s'art i
cultura des nostre poble de
PORRERES.

Una d'es Grup

FOTO VIDAL

Avda. Bisbe Campins, 16

Tel. 647320

PORRERES

FOTOGRAFIES D'ESTUDI,
REPORTATGES COLOR DE
NOCES, BATETJOS
COMUNIONS, I
REPRODUCCIONS

Espipellant els anys.

Nº 12 II època

Que podria contar-vos avui en aquesta espipellada, diria tercera espipellada envers del centenari de Sant Felip.

Certament, que obrir els records i vessar-los damunt el paper no me resulta molt difícil, tantes són les vivències, tants són els moments passats, els meus anys d'infant i de jove dins Sant Felip. Fins i tot diria que em resulta bo de fer i agradable i l'únic que em dificulta aquesta tasca i ja ho he expressat altres vegades, és la quantitat de pensaments que s'aboquen a la memòria i en fan un bolic i diria com un trebolí d'estiu, que al desfer-se queden escampades les idees, com les fulles i els brins, voletejant ací i allà.

A la primera espipellada, caiguent com a fulla voletejadora per al Germà Benet Garí, aquell home que se cuidava (al meu temps) d'obrir l'oratori els diumenges horabaixes per la reunió que tenien els germans de l'oratori, i un poquet prest ens entretenia amb una mica de lectura o jugant a dames, al "cans i llebres" i fins i tot a escacs. Aquest Germà era l'encarregat de l'hort, de les gallines i els conills i també feia rosaris, però ell era qui foradava les llàgrimes d'acàcia. Tenia un torn que feia funcionar amb el peu i anava foradant les llàgrimes i llavonces nosaltres li ajudàvem a enfilear-les, quan les havíem d'emprar, el forat no estava tapat.

Era freqüent agafar una grapa de llàgrimes d'acàcia verdes quan esfloravem les bejoques i les escanpavem mig engrunades per dins l'església. El resultat no podia esser més pestilent. Això suposava com a mínim una renyada i a la pregunta "Qui ha estat?", tots més fidels que els soldats per la pàtria, primer haguessen colat la vida, i desgraciat si qualcú traïa la causa, la venjança era terrible.

" L'Hermano" Miquel Fiol

Record una vegada, un xerrà més del que tocava, havíem anat a cercar nius i duíem les butxaques plenes d'ous de teuladers i d'altres aucells. A la sortida del Rosari, al vespre, agafàrem al "cueta" (que era el nom del qui se n'anava de la llengua), braços i cames estirats, i li donàrem una escalfada d'ous per la cara i coll que li fugí la xarrera per a molt de temps.

Que podria contar-vos en aquesta espipellada?, Voldria poder-vos dir amb una paraula tot el que s'ha recordat de paraula o de fet i voldria poder aglapir tots els records i pensaments de tanta gent que ha passat per dins Sant Felip. Però, és bo d'entendre que això és impossible.

Es sol dir en acabar un acte o una commemoració "I que quedi com a record!".

El que feren la Comunitat de l'Oratori no és per a que quedi com a record, és per a que segueixi fructificant pel bé de la joventut porrerenca, pel bé del poble de Porreres.

Des de Foganya; des d'Espipellant els anys, vull que consti la meva gratitut personal als qui foren mestres, guies i tutors del jovent de Porreres.

Jaume Rosselló i Verger

RIQUESES QUE NO ES COMPREN

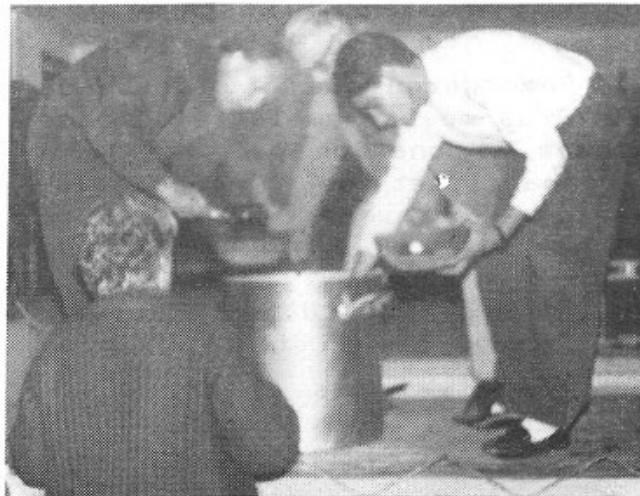
La narració que tot seguit vos descriuré no és invenció o fantasia, sinó pura realitat.

Un matrimoni estava a punt de celebrar les seves noces d'argent; els seus fills pensaren que amb motiu de tal esdeveniment podien fer alguna cosa de conjunt tota la família. La idea que més els entusiasmà, fou anar de viatge a les illes Canàries i així ho comunicaren als seus pares. Son pare, tot i que li agradà molt la proposta, els feu una reflexió: " Fills meus, pensau que la nostra economia no és molt sobrada i un viatge com aquest ens sortiria molt car perquè som pobres ".

Una de les filles li contestà: " Mon pare, no és veritat que siguem pobres, potser no tinguem molts de doblers, però som una família ben avinguda, ens estimam, de fet no ens manca res, tenim la possibilitat d'estudiar ¿què més podem desitjar? ".

El qui em contà el fet era membre de la família i em digué que s'emocionà, ja que aquelles paraules plenes de seny d'aquella allota li arribaren al cor.

Quantes vegades hem pensat que els doblers ens donen la felicitat. I quantes vegades hem hagut de reconèixer que aquest "valor" que hem convertit en Absolut no ens fa feliços.

L'UNIÓ FA LA FELICITAT

Val molt més una família que viu unida i que s'estima, que no la que posseeix una gran casal i llavors el converteix en un infern.

Avui no s'usa reconèixer que el fet de tenir un lloc de treball o d'estudiar una carrera és una gran riquesa, i ho és. Poc a poc, amb la força dels mitjans de comunicació i la mentalitat que sura dins l'ambient del nostre entorn, ens hem anat creguent que ric és aquell que té molts de diners en lloc de pensar que ric és aquella persona que posseeix tota una sèrie de qualitats: capacitat d'acollir i escoltar, esperit de servei, disponibilitat, obertura als altres... aquesta és una riquesa que no es compra.

Seria bo que -dins l'ambient de materialisme que ens enrevolta- aprenuéssim a discernir on es troben els autèntics valors, aquells que de veritat omplen una persona, l'enriqueixen i en conseqüència la fan feliç.

CONTINUACIÓ DE LA RELACIÓ DE CONTRIBUIENTS A LA PASSIÓ

Recordareu que a la passada FOGANYA us mostràrem la relació de despeses i donatius pel que fa a la compabilitat de l'espectacle "Passió a Porreres". El total de despeses pujava a 650.000 ptes. de les quals ja havíem pagat 150.000 pessetes més. Recaudàrem de donatius 102.700 ptes. en la primera relació.

Aquests donatius pugen a 35.000 ptes. Així que feta la suma el total és de 132.700 amb les 150.000 que ja duiem pagades fan un total de 282.700 ptes. La Conselleria de Cultura per l'estrena d'enguany ens ha concedit una subvenció de 225.000 ptes. que no sabem quan rebrem. Així que ens quedaran sense cobrir, quan arribi la subvenció, 150.300 ptes.

Aquí teniu la segona relació dels qui han contribuït a alleugerar les despeses:

Saló Antònia
Esparteria Pou Florit
Jeroni Gornals
Fontaneria Germans Segura
Carnisseria Ca'n Joan
Ca'n Toni de Son Oms
Ca na Jerònia
Estany "Jaumes"
Pep Julià
Comestibles Viló
Bar Ca'n Mollet
Comestibles Mestres
Carniceria Palerm
Perruqueria Quelcolla

Gent Menuda
Ca na Coloma
Rosa Sorell
Butà Marimon S.A.
Rafel Gornals
Ca na Fustereta
Comestibles Ca na Bordoia
Jaume Servera
Perruqueria Xim
Bartomeu Barceló Adrover
Esparteria Ferrà
Estany Ca'n Gornals
Antoni Servera
Catalina Oliver

Sols ens resta agrair a tots els qui col·laboren d'una manera o altra la seva ajuda i prometre'ls que cada any ens esforçarem per tal que la Passió a Porreres tenguí el nivell que tots volem i vos mereixeu.

Manteniment de jardins i piscines.

FEYPO

ELS NOSTRES SERVEIS SÓN:

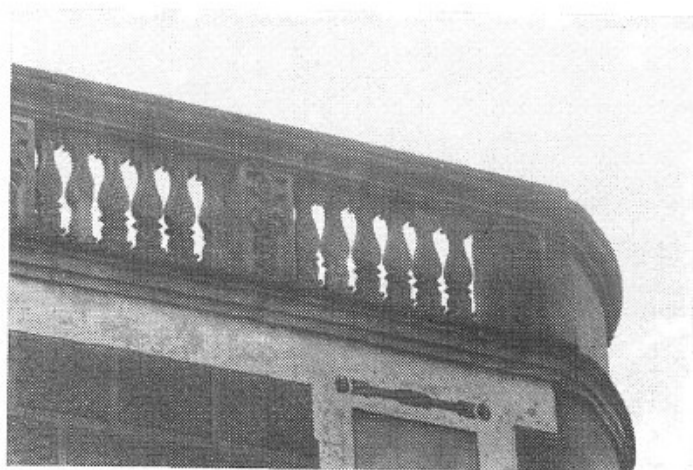
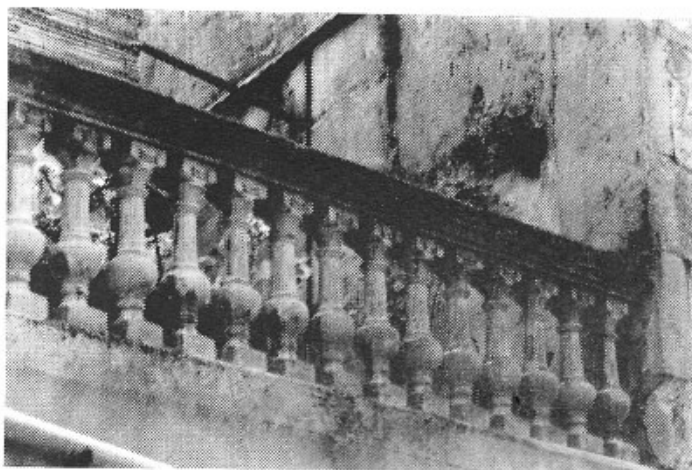
- Manteniment de jardins
- Construcció i disseny de jardins
- Manteniment de piscines
- Productes químics per a piscines
- Suministre de plantes
- Instal·lacions de reguiu.

C/ Sant Felip, 63
Tel. 16 80 52
07260 PORRERES

Les balustrades.

Per tal d'evitar el risc de caiguda d'objectes i persones, se col·loca al voltant de les terrasses un element fonamentalment estructural, capaç de resistir empentes horitzontals.

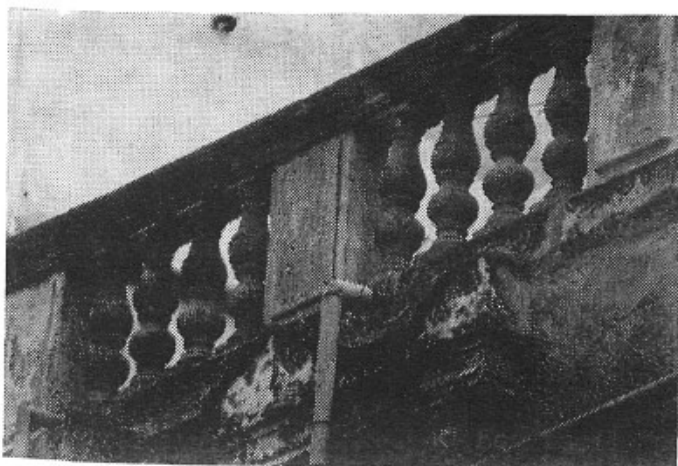

Per aquesta capacitat que ha de tenir una balustrada, els materials que s'utilitzen en general són els de major resistència: la pedra i el ferro.

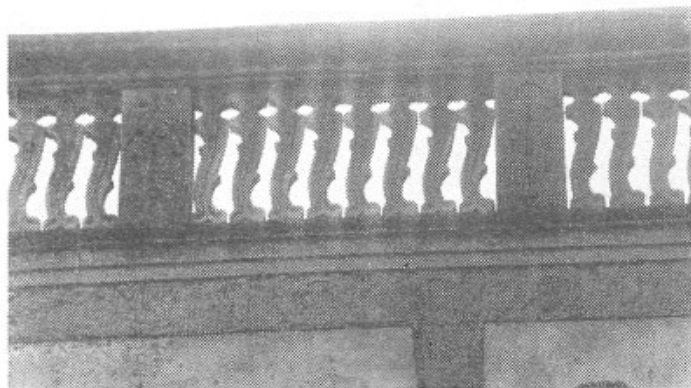
La balustrada més tradicional per la imatge que ens transmet de fortalesa, seguretat i bellesa, és sens dubte la formada per balustres tornejats en pedra arenosa (arenisca).

La balustrada compta amb quatre elements:

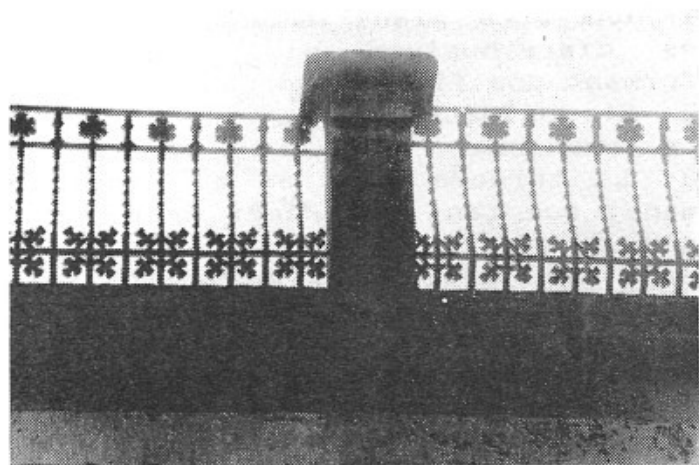
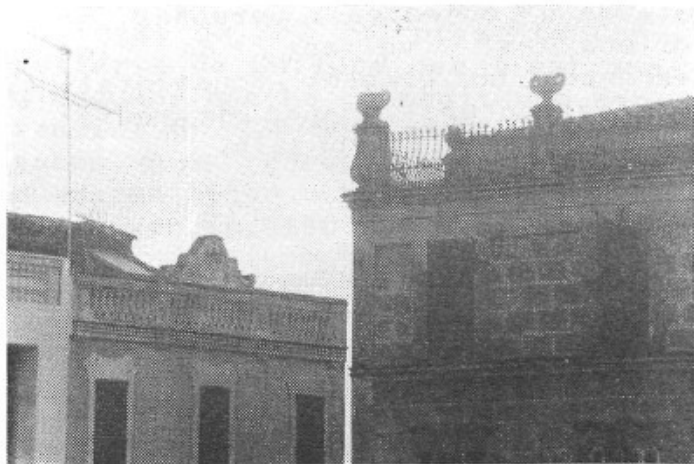
- 1- Una peça plana damunt la qual es distribueixen els balustres formant una filera ordenada.
- 2- Els balustres, de pedra arenosa (arenisca), normalment obrats.
- 3- La tercera peça és el passamans, que tant pot ésser de pedra com de ferro. S'encaixa damunt dels capitells dels balustres i actua com a unió de tots ells.
- 4- Una pilastra de la mateixa pedra que la resta dels elements, de base rectangular, que completa el resistent sistema.

Dins de la nostra arquitectura del Pla també podem veure balustrades de ferro amb marès.

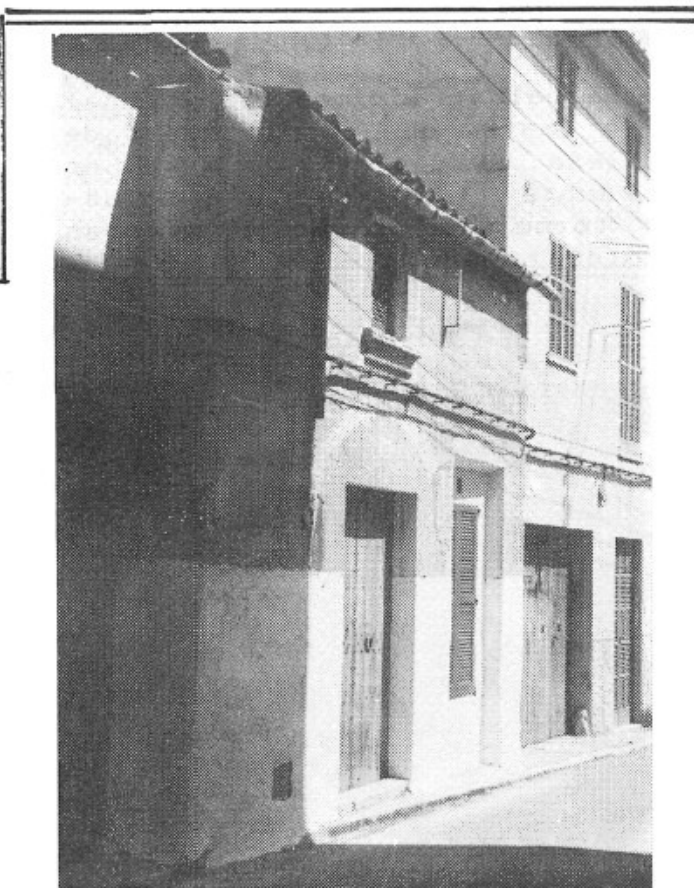
La balustrada de ferro presenta un avantatge respecte al de la pedra: l'espessor. La seva capacitat de resistència és major que el de la pedra, ja que el ferro es pot aficar més endins de l'obra.

Francesc Servera.

EMBELLIMENT DE FAÇANES O EMBLANQUINADA DE PARETS.

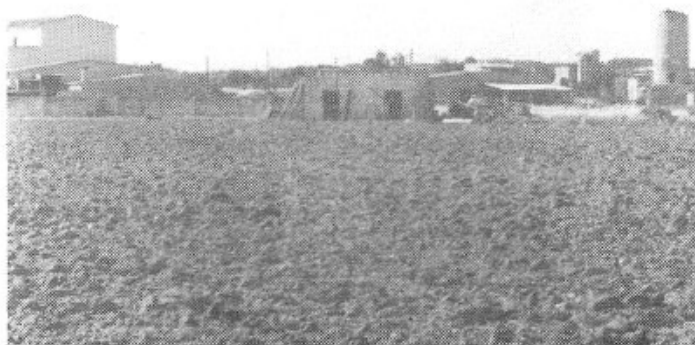
Enacara que cadscú pot fer el que vol d'allò que és seu, no s'hauria de permetre que el que està al carrer i a la vista de tothom espenyàs un conjunt que de per sí ja no té res de l'arquitectura i decoració mallorquines. Mai no ha estat la nostra vila un mirall de bellesa, i més si cadascú fa el que vol.

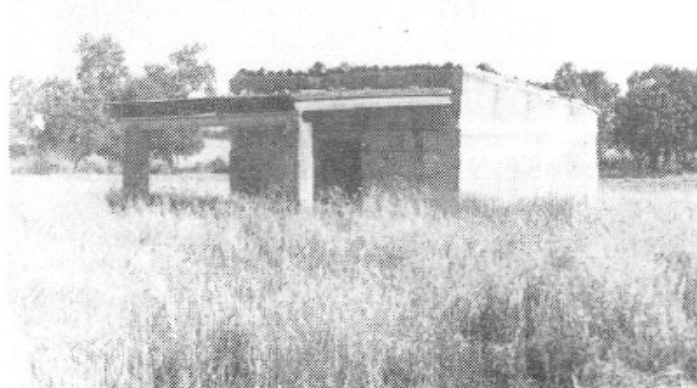

CONEGUEM EL NOSTRE ENTORN

ELS ENSOFRADORS

Llargs i calorosos, els horabaixes d'estiu, després d'haver acabat el jornal, encara amb el sol alt, dóna peu a sortir a fer una volta per esplaiar-se i que millor que aprofitar per conèixer l'entorn del poble, admirar la varietat d'herbes de temporada al costat dels camins, que si ho reparau totes tenen el seu encís, ben diferent una de l'altra.

"barato", i d'ametlles no en parlem!.- i la converça acaba de cloure quan enmig del tros d'albercoquers (o del que fa un parell d'anys havien estat fileres d'albercoquers) hi ha edificada una petita barraca, un ensofredor.

I ens crida l'atenció perquè està tot sol, els ensofredors, generalment construïts amb peces de marès, es troben voltant, voltant les afores del poble, també a moltes de cases particulars i sobretot a les possessions on recollien quarterades d'alberco-

Escampant la vista cap al tros, fileres d'ametllers amb ametllons, que tenten a rompre'n dos o tres per menjar-los-mos, i mesclats entre aquests, albercoquers, que amb el fruit ja madur i caigut per terra ens fan demanar -¿Com anirà enguany es sequer?- He sentit a dir que els albercocs van molt

quers, és a dir, centenars de quilos d'aquest fruit tan apreciat de Porreres "els albercocs".

Aqueixes construccions, ara moltes d'elles abandonades i altres que han sofrit reformes convertint-se amb casetes de foravila (aixís el permís d'obres no és tan car), s'empraven per ensofrar els albercocs que un parell de dones xapaven i componien damunt canyissos a l'ombra de la porxada de l'ensofredor, on hi trobarem encara les cadires emprades fa un parell d'anys, a un racó les eines de l'amo també retirades, fins i tot la pella per posar el sofre per cremar-lo.

A l'hivern i el temps que no hi havia albercocs l'ensofredor s'emprava per guardar-hi els canyissos i les caixes per la collida de l'albercoc, ara a la majoria dels ensofredors sel's hi pot veure tot l'any, i és que ja no ensofren!, però, al menys els que no estan abandonats serveixen per tenir el carro a cobro, o llenya arreconada, i és que com més voltes fas al poble, més ensofredors veus i per més varietat de coses i feines s'utilitzen, se veu que antany sí que era rentable anar a aixecar albercocs, sobretot per la quantitat d'ensofredors que hi ha arreu de Porreres.

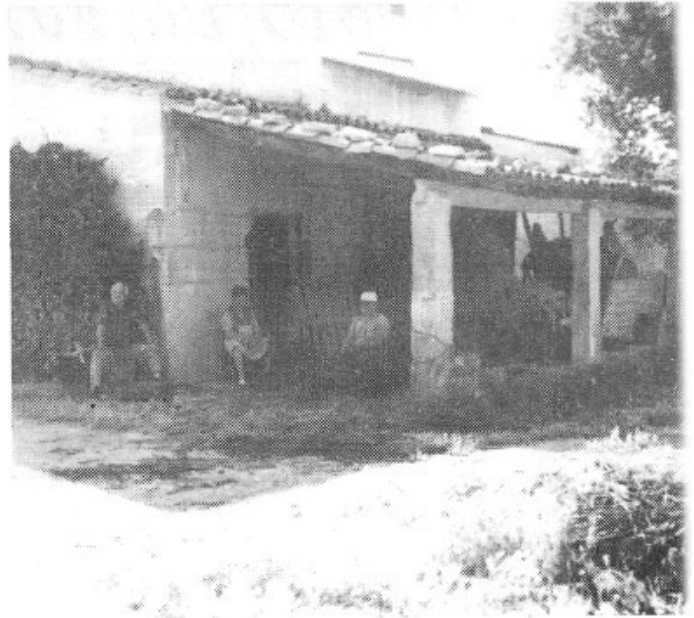
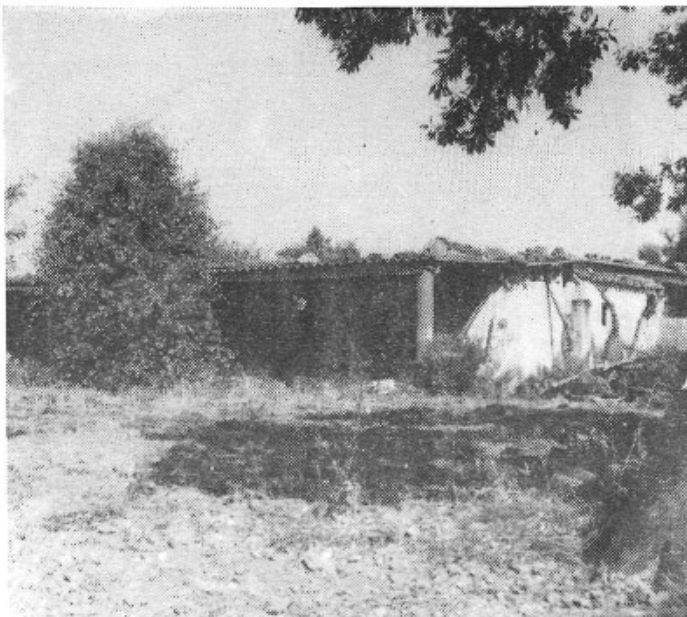
"Veni a aixecar albercocs!"
una de les feines tradicionals que quedaven a Porreres. Record que cada estiu quan s'acabava l'escola senties els allots que tramaven a quin sequer havien d'anar, i ara el que fan és mirar la televisió o jugar amb la "Consola de Videojuegos" menys mal que s'han posat de moda les bicicletes

"Mountain Byks" i surten a fer qualque volta i picats per la curiositat també s'aturen per coneixer una mica l'entorn que els envolta.

Ara ben pocs ensofredors es fan funcionar -és que els albercocs no treven!- és el comentari que se sent per tot arreu. I veient l'estat denigrat i ruïnós de molts d'ells, amb l'herba que que els tapen fa pensar, ¿Per què tenir això tudat?;

¿Per què deixar-los caure i donar aquesta mala imatge a les foranies del poble?. Ben al contrari de l'imatge d'abundor, riquesa i prosperitat i de l'esforç conjunt de tot un poble treballant en pro de la seva economia, que anys enrera donava.

Porrerencs; tenim entorns garrids i de bellesa inigualable, però com veis es poden millorar molt. I una vegada més, vos convit a que visiteu i conegueu l'entorn d'aquest poble nostre, els voltants de Porreres.

Hem de fer un esforç! i a veure si entre tots aconseguim conservar-lo.

Toni Matas

TORNEIG DE FUTBITO A PORRERES

El futbito l'organiza el grup de joves de Porreres cada jove agafa un parell d'amics que en realitat han d'esser dotze joves.

Els dotze jugadors se'n van a qualque tenda o bar a veure meam si volen que juguin, fent publicitat per aquell comerç.

Enguany han estat molts els equips que s'han subscrit, són aquests:

-SA NOSTRA	-SA VIPOSA
-POU FLORIT	-ES RESQUILLS
-CONST. CA'N MIQUEL	-CONST. GRIMALT
-SON GARDANA	-CA'N GUILLEM
-ES CONTRARIS	-CA'N XIM
-ES TERRERS	

Els jugadors juguen per veure quin és el millor equip, cada dia se juguen quatre partits en el camp de futbol "Ses forques", juguen quatre equips, que ja saben els que jugaran per unes fulles que tenen, el futbito està amb un parell de parts dos arbitrs que és un arbit d'un equip llavors també hi ha una taula que es diu d'arbit de taula que està format per dos jugadors d'un equip.

Els equips saben quina puntuació tenen per cada partit que han jugat, si un jugador no sap jugar així com toca, a aquest jugador poden treurer-lo a defora i no pot entrar cap jugador al seu lloc perquè només el treven dos minuts i si l'arbit veu molt malament sa cosa el pot treure tot es partit.

S'altra dia l'arbit pitava un partit, *Es Resquills* i *Ca'n Xim*, el porter va fer una entrada a un jugador d'*Es Resquills* i l'arbit va pitar falta, però el porter no el va creure i l'arbit l'unica cosa que podia fer era treurer-lo defora, però els jugadors se varen queixar i l'arbit quan va veure allò va pitar fi del partit i el va anular. Quedava 1 minut i 10 segons que llavors tengueren una reunió tots els equips per veure que farien d'aquell partit.

Aquest partit va sortir anulat per un parell de votacions que varen fer els equips, ni va haver un parell que no hi varen anar, a aquests equips sel's hi descontaran dos punts de la final.

La final se farà per Sant Roc, se disputarà entre quatre equips que haguin quedat amb millor puntuació, seràn els que jugaran la final que llavors sel's hi entregaran uns trofeus, però si és com l'any passat tots els equips varen rebre un trofeu, Ah! deixam una cosa pendent...

QUE GUANYI EL MILLOR!

M.J.X.C

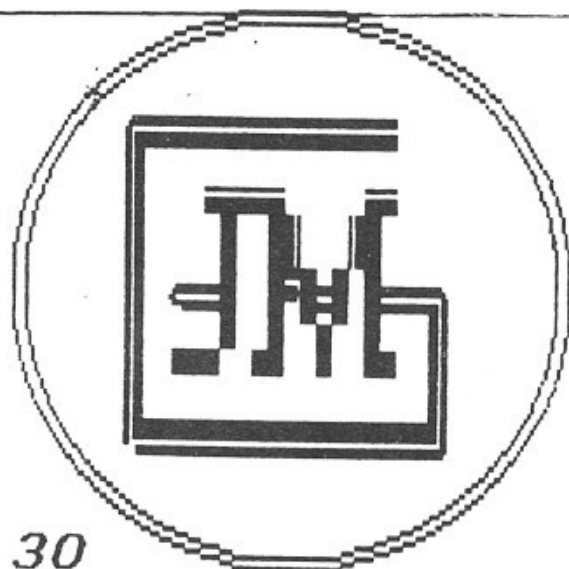
CEINCO

CENTRO INFORMATICO

Y CONTABLE

TEL.64.75.17

PASSARAIX Nº 30

NUPCIALS

* En Tofol Font Cerdà i n'Apollònia Mª Roig Dalmau lligaren els seus cors; millor dit, de fa estona amb ritme creixent melodiaven junts la cançó dels enamorats. Dia 19 de juny ho entonaren diriem en to major. Fent cor amb ells, en Pep i n'Antònia, i en Mateu i n'Antònia, pares respectius del nuvi i la núvia. Beneí la unió el Rector Andreu Genovart dins la nostra parroquial església, profusament enramellada. Després tots els convidats es traslladaren al restaurant Binicomprat, per celebrar amb un suculent sopar l'enllaç Font-Roig.

Foganya desitja als novells esposos que tota la seva vida sigui una eterna melodia.

* Dia 20 de juny s'entregaren llurs cors, baix la dolça mirada de la Verge de Montission, els promesos Bernat Mora Cerdà i Apollònia Cerdà Tomàs. Beneí la unió

Bartomeu Tauler Valens, Rector de la parròquia porrerenca. Apadrinaren les noces en Joan Barceló Barceló per part del nuvi i na Joana Mª Vadell LLadó per part de la núvia.

Desitjam a les mares dels novells esposos, Catalina i Apollònia, la vida més feliç per veure els seus fills formar família alegre.

* Dia 4 de juliol Andreu Genovart rebia el compromís d'eterna fidelitat que mutuament es feien en Vicenç Juan Moll i na Miquela Santmartí Font. Dins un marc festiu, alegre i familiar, massells de flors blanques i de cors amics, el sacrament escaigué amb la seriositat pròpia de l'acte.

Donam l'enhorabona als pares del nuvi Antoni i Rosa i de la núvia Catalina; enhorabona que la volem extensiva per padrins, tios, germans i cosins.

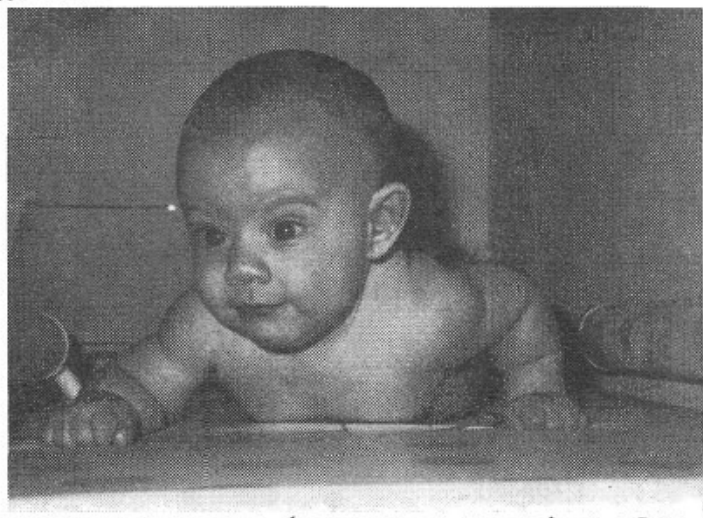
Al mateix temps al nostre company Vicenç, per moltes de raons, entranyable, des de fa estona membre actiu del Grup Foganya com a actor, col·laborador de la revista i en diferents ocasions membre de la Junta. Li desitjam que l'amor recíproc amb na Miquela perduri més enllà de l'estelada.

BATEJOS

* Dia 28 de juny va rebre les aigües baptismals el minyonet Damià Tomàs Mora, de màns del Red. Joan Rosselló Lliteres, tio del pare de l'infant, Antoni Tomàs Rosselló. Rebi, juntament amb la feliç novella mare, Maria Bel Mora Julià, la més cordial enhorabona.

Foren els padrins de fonts Apol·lònia Tomàs Rosselló i Benet Mora Julià. Després del sacrament tots els participants es traslladaren al restaurant Sa Canova de Campos on disfrutaren d'un suculent i abundós sopar.

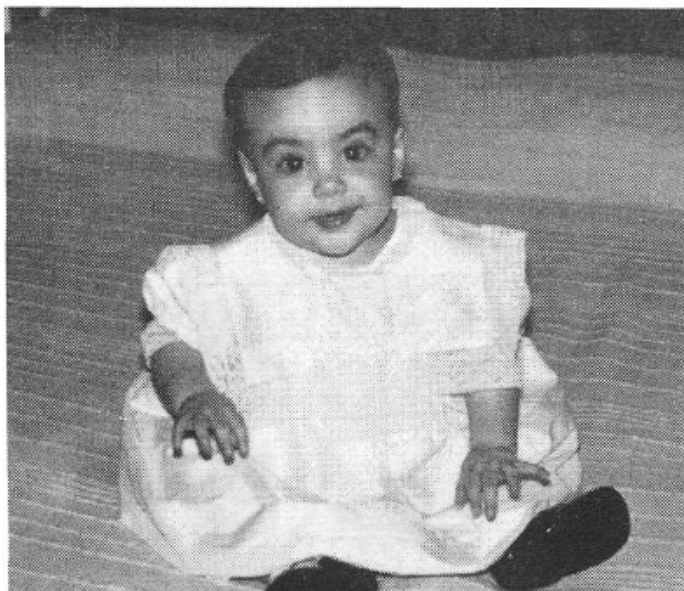

* El Rector de Ntra. Sra. De la Consolació de Porreres, l'horabai-xa de dia 28, batiava a Maria Vaquer Viedma. Els pares, Ferran Vaquer Silva i Júlia Viedma Viedma, estan d'enhorabona.

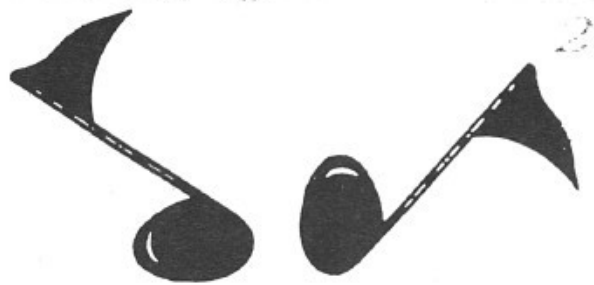
Apadrinaren el bateig Pere Vaquer Silva i Maria Magdalena Viedma Viedma.

A la mateixa llar del feliç matrimoni tingué lloc un saborós sopar al qual assistiren familiars i amics.

Des de FOGANYA volem fer arribar la més sincera enhorabona.

L'actualitat a la Filharmònica.

23

L'activitat de la Filharmònica es torna a reflexar a les planes d'aquesta publicació.

Des de la sortida del darrer número s'han duit a terme nombrosos actes, on la banda hi ha participat.

Tal com havíem anunciat, la Filharmònica va celebrar el concert extraordinari, corresponent a enguany. La data va esser el dia 9 de maig i tingué lloc en el marc de l'església de Sant Felip Neri. Precisament aquest concert va estar envoltat d'una sèrie de circumstàncies al·lienes a la música, però que feren dubtar en última instància del desenvolupament normal del concert. El motiu no fou altre que una forta infecció gàstrica, que havia afectat a un petit nombre de músics, incluint el director, debut a la ingestió de uns aliments en mal estat. Aquesta circumstància va motivar que dins les darreres dates abans del concert, se va especular si optar per ajornar l'execució del concert o realitzar-ne un d'alternatiu baix la batuta del subdirector Miquel Barceló amb un programa que s'havia anat preparant per una actuació a la qual el director titular no podia assistir. Afortunadament l'evolució dels afectats fou molt favorable i el concert es va poder oferir tal com s'havia concebut des d'un principi.

L'obra central del programa la constituïa el poema simfònic " Vida i mort del Pi Rodo ", de la qual n'es autor el propi director de la banda Antoni Peris. Una obra que narra la història d'un pi de les afores del poble natal de Peris a València. Consta de tres parts que corresponen a diferents escenes, el primer és el joc dels nins, el segon és el descans dels homes baix l'ombra del pi, i el tercer temps és la mort del pi. Peris en una simple i llana alocució va explicar al públic el contingut de l'obra i va agrair la tasca i el sacrifici dels músics en la preparació del programa.

En el transcurs d'aquests darrers mesos la Filharmònica ha participat a un gran nombre d'actes arreu de tota l'illa.

El diumenge dia 10 de maig, s'oferia un concert a la plaça de Sóller, dins la programació de la festa de les valentes dones, una actuació que fou molt ben acollida pel nombrós públic que es trobava a Sóller amb motiu de la festa. La direcció va córrer a càrrec del subdirector Miquel Barceló.

El dissabte 16 de maig la banda es desplaçava a les instal·lacions de Aguacity a S'arenal, per tal d'amenitzar la trobada d'associacions

de la tercera edat del sud i mitjorn, on hi havia una ampla representació de la associació de Porreres.

L'endemà el diumenge 17, tenia lloc l'annual trobada de bandes, que enguany es concentrava a la veïna població de Campos.

El dissabte 23 a migdia s'assistia novament a una trobada d'associacions de la tercera edat. En aquest cas era la de llevant, tenint lloc a Manacor, on la banda va fer honors a la recepció d'autoritats i assistents.

Ja el diumenge 21 de juny també es participava a Porreres, als actes litúrgics propis del Corpus Cristi, encara que enguany no se sortís de l'església Parroquial a causa del mal temps.

I no podent tancar aquesta secció sense fer menció a les noces que varen tenir lloc el dia 19 de juny, on s'unien en matrimoni l'actual president de la Filharmònica, Cristòfol Font amb Apollònia Mª Roig que també és membre de la junta directiva amb el càrrec de tesorera. La totalitat de la banda va participar a les noces oferint la seva música els nuvis.

Ara mateix la Filharmònica està perfilant el repertori que oferirà durant aquest estiu, a les diferents actuacions que realitza a les distintes festes arreu de tota l'illa.

Joan Antoni Roig.

VIVEROS POU NOU

VENDA DE FLORS I PLANTES
ELABORACIÓ DE RAMS CENTRES
I CORONES;

Tlf. 64 74 07 - 64 73 87

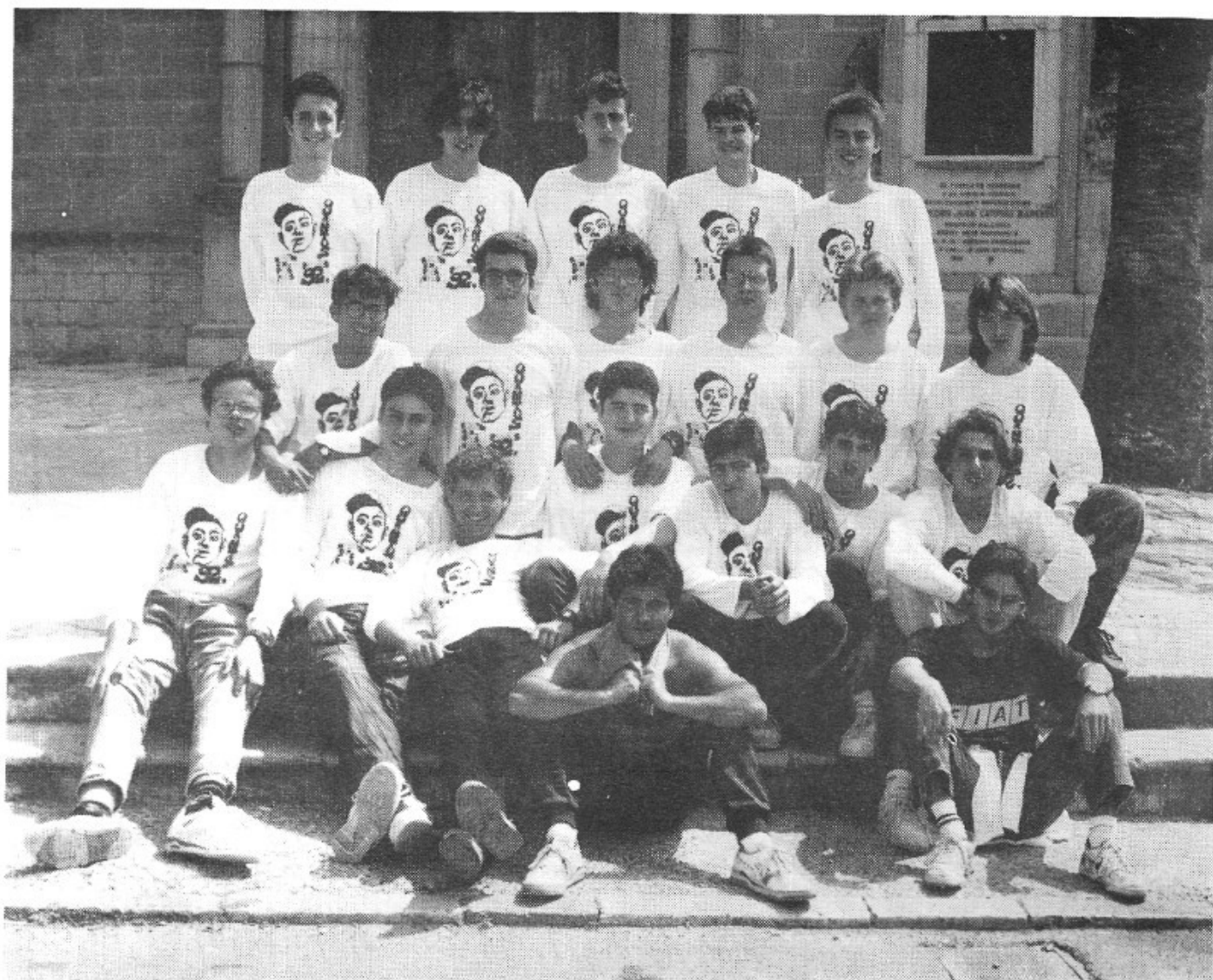
CANVIÏ DE CORRENT *I PASSI A 220*

*Informació, assessorament i
contratació a qualsevol de les
nostres oficines comercials de:*

<i>PALMA</i>	<i>-Juan Maragall, 16</i>	<i>-Tel. 46 23 61</i>
<i>ANDRAITX</i>	<i>-Alemania, 7</i>	<i>-Tel. 67 10 70</i>
<i>INCA</i>	<i>-Carret. Artà, 11</i>	<i>-Tel. 50 07 00</i>
<i>MANACOR</i>	<i>-Perlas, 16</i>	<i>-Tel. 55 41 11</i>

QUINTOS '92.

Dià 2 de maig, seguint la tradició, els Quintos de 1992, de bon matí, ja ens trobarem a la plaça, estirats i em un jersei serigrafiat a posta per noltros. Un bergantell estirat al taulell fumava dient "Raparem com putes negres".

Totd'una els clàssics i coneguts crits de "Quintos! Quintos!", una vegada i una altra. I de pressa a fer la volteta i collecta pel dinar. Entrarem a bars i botigues, sense deixar ningú per alt, fins i tot a cases particulars. I per tot ens tractaren molt bé.

El dissabte que vingué davant anàrem per les possessions, que, per cert, també ens tractaren meravellósament. A cada una ens donaven una cosa o altra. a un lloc una gallina, a un altre una ànnera..., i fins i tot ens donaren un xotet jove.

Volem agrair a tot el poble en general la col·laboració perquè poguem celebrar el sopar de companyonia abans d'anar-nos a la mili.

Un Quinto.

Quintos del '44.

Havien passat anys difícils; l'activitat juvenil es podria dir que estava aturada, balls, disfresses i altres festes bullangueres havien romàs casi a l'oblit Anys de ..., bé val més oblidar.

La joventut, de sempre és més propensa a la diversió, a l'esplai. Per això, aquells pollastrells que havien nascut l'any 1923 i que poc tenien a veure amb el trist passat, pensaren tornar començar aquell antic costum de celebrar un dinar l'any de la quintada.

Ho demanaren al batle, que era n'Enrique (any 1944) i els va dir que sí, però que es comportassin o sinó "una i oli". Feren la collecta, cafès, botigues, possessions, ..., fou un èxit. El cuiner va ser en Pep Gornals "Renya". Més content que unes castanyetes volia dir, segons em conten: "Del que estic més content és de no tenir gens de coneixement".

Aquesta foto és de l'any 1974 i com podeu comprovar són 31; en total els quintats eren 52. Així mateix en falten 22.

1 Jaume Garí	Galluro	2 Glem Garí	Vanrell
3 Matias Alvà	Bordoya	4 clement grau	Son deguete
5 Sebastià Picornell	Ponset	6 Jaume Mesquida	Jenoi
7 Nofre Bover	Cinto	8 Joan Barceló	Xic
9 Jaume Nicolau	Biscaí	10 no se sab	
11 Gabriel Vaquer	Perola	12 Mateu Mora	Renye
13 Antoni Miró	Ternal	14 Tofol Barceló	Potecari
15 Tomeu Barceló	Porquera	16 Joan Martorell	Marimón
17 Sebastià Soler	Carletes	18 Nadal Melia	Gallet
19 antoni Mates	Sa Maimona	20 Bernat Ferrà	Sabate-Angel
21 Miquel Roig	Porret	22 Mateu Bauzà	Perdiu
23 Biel Garí	Micarillo	24 Jaume Martorell	D'es pont
25 Bernat Sampol	Sampol	26 Francesc Segura	Lleuné
27 frensesc Muled	Murtó	28 Antoni Mesquida	Merret
29 Mateu Coll	Bover	30 Pep Mesquida	Gollona
31 hi havia en Sebastià Nicolau		Frerí que feu el retrat	

CIRCuLEM MILLOR

" Això que tanta illusió et feia, ja ho has obtingut. Ja tens el permís de conduir ".

Posar uns bons fonaments és bàsic perquè sigui tot sòlid i duri.

Tu, com a principiant, seràs el primer en rebre uns consells que, segurament, te seran molt útils.

Quan agafis el volant, ja sense la companyia del professor, et trobaràs amb una màquina, prodigi de la nostra civilització: un conjunt de geni, d'esclau, d'estora màgica... que serà una perllongació de les teves mans, del teu cervell i dels teus reflexes.

No obstant, no oblidis mai que al volant hi ha una persona falible: tú. Es sol insistir en el perill de

conduir havent begut alcohol. Sí que és perillós; però una becada o un segon de descuit és també motiu de un gran perill. Ja no hauràs de confiar la teva vida a una altra persona; ara la teva vida està completament en les teves mans.

Aquesta màquina estarà subjecte a la teva voluntat; ella no pot pensar per tu, no te pot avisar, no té ulls ni orelles, no prendrà cap determinació per tú. Te durà a un desastre tan recte i fredament, com podrà dur-te feliçment on vulguis anar. Si li fas fer un avançament desastrós dins un revolt o un canvi de rasant sense visibilitat, t'obeirà. Si no li deixes obeir les senyals de trànsit, no les complirà. Aquest invent meravellós confia que tu el guiaràs sense fallar-li; en cas contrari, serà com una fera, que es posarà contra tu.

VIAJES COLÓN TRAVEL, S.A.

BAL 182

El meu proper viatge

31 Desembre 31

07003 Palma de Mallorca

Tel. 761250-753440

Telefax 492944

PORRERES, TELEFONO: 647000

Tu tens ara obligació de protegir els teus companys, igual que un professional del volant que duu cinquanta persones o un pilot d'avió que duu dos-cents passatgers. Tu has acceptat les mateixes obligacions i el teu deure és deixar totes les persones que viatgen amb tu sanes i al seu lloc de destí.

Tu tens present la frustració que senties quan davant un pas de peató, ningú mai no s'aturava per deixar-te passar, recordes la por que tenies quan un vehicle se te tirava pràcticament damunt. Tu ara comprovaràs que els peatons i els vehicles es mouen a un ritme molt diferent; a tu et pertany pensar en la teva seguretat i deixar-los

passar. I què direm respecte als nins? Redobla la precuació. Si vols seguir una regla que te serà útil; en veure nins, retira el peu de l'accelerador i posal damunt el fre. El segon que guanyis fent això pot ser suficient per no deixar uns pares sense el seu fill.

La teva millor garantia serà estar sempre vigilant, no córrer de més i complir les normes de circulació.

Passats uns anys, tindràs com un sisè sentit que te farà adivinar la intenció dels altres conductors i posar les mesures necessàries per a evitar accidents.

Que aquesta emoció que sents ara de novell, te protegeixi i te proporcioni molts anys d'alegries.

ANTONI ROSSELLÓ I VERGER

GABRIEL GAYA MORLA

Enderrocaments

Cisternes

Siquies

Pous

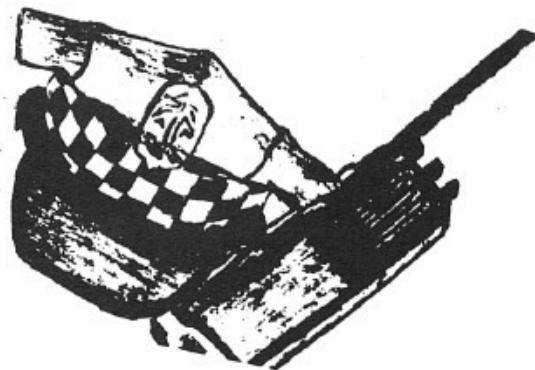

Cooperativa 5.7 i Bestard 8

Tel. 64.78.69

07260 Porreres

Polícia Local.

* Dia 2 de maig, al creuer del cementiri hi va haver un accident bastant aporrellos entre un camió Renault PM-2697-BC i un turisme també Renault PM-4827-P, al no respectar el segon la senyal de STOP, deixant a terra tota la càrrega de material de construcció que aleshores transportava.

* Dia 18 de maig a un domicili de la Plaça Espanya hi va haver una discussió entre el propietari d'un immoble i un menestral, per raons que no venen al cas. El pitjor va esser que cercaren l'ajuda de la Policia Local i quan la tengueren la varen rebutjar d'una manera més aviat incorrecta.

* El vespre de dia 25 de maig, a un domicili del carrer Goya (davant el bar Es Terrers) se produïa un petit incendi a causa de la deficient instal·lació elèctrica. Cal ressenyar la ràpida actuació dels veinats, per tal de sufocar-lo.

* La nit de dia 29 de maig, a una finca de devora la carretera de Son Mesquida un local ple de palla es cremava, arribant a tenir l'incendi proporcions considerables. Per apagar-lo varen haver bombers del SERPREISAL (085).

BAR SA PLAÇA

Reapertura: *Maria i Rafel.*

ESPECIALITAT EN TAPES VARIADES
Tot l'any!

Simpatia i bon servei.

Plaça Espanya nº 3
PORRERES

* Dia 6 de juny dos dels guàrdies d'aquesta plantilla varen informar a la Guàrdia Civil de la presència d'un vehicle sospitós al camí del tast i posteriorment col·laboraren a la detenció de tres individus.

* Dia 12 de juny un cotxe conduït per estrangers va col·lisionar lleugerament amb un vehicle de la vila. La causa fou que es pensaven que enlloc d'esser a Les Forques de Porreres eren a qualsevol barri de Londres. És clar, circulaven per l'esquerra.

* Dia 13 de juny, un conductor de ciclomotor se precipitava a terra a la carretera de Felanitx. Al manco duia el casc posat al cap i les ferides foren lleus. Els que no importava que dugués eren les copes que havia begut, que no devien esser poques.

* Dia 15 de juny al matí, fou rescatada de dins un pou una dona del C/ Jaume I. Sortadament no es va

fer cap tipus de ferida, però per més seguretat fou traslladada a Son Dureta.

* El 17 de juny ens avisaren de que la pica de pedra que hi havia al Pou de Betlem havia estat robada. Una vegada comprovat el fet, cursarem la denúncia davant la Guàrdia Civil.

* Dia 23 de juny rebérem avís de robatori a la carnisseria de Ca na Miquela (C/ Nuño Sans). La caixa enregistradora fou oberta i se'n dugueren totes les monedes.

* Dia 28 de juny es va produir un incendi al camí de Son Oms, a prop del Pou de sa Carrera. A la finca se va cremar una mitja quarterada de gra d'ordi i un paller. Avisats els bombers varen procedir a sufocar-lo; però l'horabaixa varen haver de tornar intervenir, ja que el paller va tornar prendre, perillant tots els sembrats sense recollectar.

ORDRE DE PAGAMENT

GRUP FOGANYA

PORRERES

Entitat.....
Sucursal.....
Població.....
C/c o llib. estalvi.....
Nom titular.....
.....
Domicili titular.....
.....

Els pregam atenguin fins nou avis, amb càrrec al compte del GRUP FOGANYA, els rebuts: de soci i de subscriptor a la revista Foganya que els siguin presentats amb les dades indicades.

NOM I LLINATGES O RAÓ SOCIAL

CARRER O PLAÇA

CONCEPTE

.....

.....

.....

..... de ..... de 19.....

(firma titular C/c o llibreta d'estalvi)

Molins de sang.

Record que en certa ocasió un amic, propietari d'una finca rústica molt propera a la vila de Montuiri (Ca'n Vermell), em convidà a visitar-la amb l'objecte d'assessorar-lo pel que fa a unes obres de restauració que tenia projectades.

En recórrer les seves dependències, en vaig veure una molt aspaïosa que en temps pretèrits degué albergar "el molí de sang", amb el molí pròpiament dit i la menjadora per a l'animal, i en un altell el lloc destinat a paller, construït de fàbrica molt simple i el suficientment consistent per tal de sostenir la lleugera càrrega de la palla per a la manutenció de l'animal, que en realitat era el centre motriu del molí, però que també, segons imagin, seria destinat a altres menesters del camp, ja que la mòlta no el devia ocupar més que el temps precís per moldre el gra suficient per subministrar la farina necessària per el consum dels amos i senyors de la finca.

Em vingueren llavors al cap els coneixaments que jo tenia dels molins, des de l'originària concepció de capolar fins a la mòlta del gra per l'home primitiu i en l'actualitat pels moros nòmades i d'altres que ambla farina i altres ingredients cuinen el cuscussó o simplement denominat cuscús. Posteriorment l'enguiny de l'home fou ideant nous i més pràctics sistemes a fi d'aconseguir la molinada del gra dels distints cereals que esdevien fonamentals per a la seva alimentació.

El sistema més primitiu freqüent ja fou el dels molins de sang, però simplement impulsats pel propi home, el qual, emperò, en adquirir major capacitat d'enginy, ell mateix se substituï per altre homes (esclaus), primer, i per animals domèstics, equins o ovins, després: tot això va requerir, com és lògic, la creació dels precisos acoblaments de transmissió.

BAR ES CENTRE

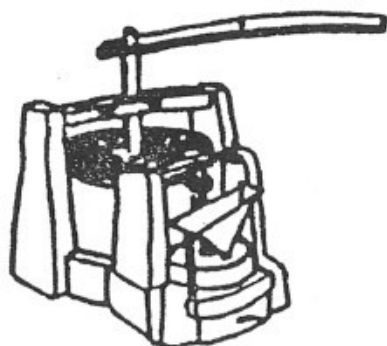

NOVA DIRECCIÓ; A CÀRREC DE:
PETRA I AINA

- Servei refresc per festes infantils i aniversaris
- Sopars i dinars, ESPECIALITAT EN FIDAUADES

Aquest element anomenat pa, "el pa nostre de cada dia" símbol de l'alimentació i sosteniment de l'home, obligant-li a crear màquines cada cop més perfeccionades per a la mòlta de farina, el seu principal element; i, així després d'haver passat de la tracció humana a la tracció animal, l'home va idear altres tipus de molins fariners, com és ara, els d'aigua els eòlics o de vent, i, finalment, els mecànics, segons la font d'energia sigui la hidràulica, l'eòlica, o la mecànica (aquesta a base del vapor, el carburant o l'electricitat).

Molts d'autors han omplert infinites pàgines dedicades a l'estudi dels molins, però resulta estrany la poca atenció que han

merescut els de sang. Aquí, a Mallorca se'n conserven pocs, ja que generalment ens han desaparegut per haver estat desmuntats; el seu lloc s'ha destinat a altres quefers; d'altres han estat suplantats pels de vent, de major productivitat per la seva mida (ja n'hi ha prou comparant la magnitud de les moles). Tot i això varen renéixer durant la postguerra, els anya quaranta, quan foren intervinguts els molins, o més ben dit, les fàbriques de farina: aleshores qui més qui manco va disposar del seu molí de sang de fabricació casolana i més freqüentment la tracció humana, com si es tornàs a la més radical de les situacions primitives de la Humanitat.

Antoni Arcas.

SI VOLS PICAR O ROAGAR

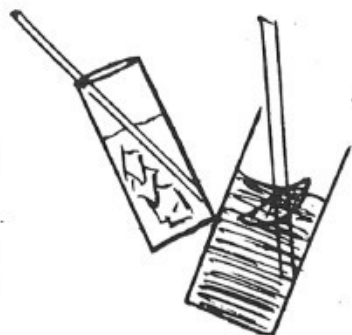
EN MATEU EL TE FARÀ

I SI TE VOLS ABAURAR

MARUJA ET BOCARÀ

ARA QUE JA O TENS CLAR

LÀ SIRENA RA RA RA!

C/ Almoina 44
PORRERES t. 647832

CELEBRACIONS DEL CINQUANTENARI
de la
CORAL DE PORRERES
(1942 - 1992)

CA'N ROS
expert

Major, 1 - Call, 2

Tfn. 64 72 31

07260 - PORRERES

TREU CAP

TREU MAGA

BET TRUNYELLA.- Això eren ses darreres paraules que te vaig dir a sa darrera escoblejada que tenguérem, "A sa pròxima te faré recordar que hem de xerrar d'es Celador i ses obres".

MORADUIXA.- Me'n record, i ho tenc ben fresc a sa memòria, i era ben cert que era un niu de ficat'hi, com tantes de coses que passen dins s'Ajuntament.

BET TRUNYELLA.- Idò com així no hi posen remei?, ja estam bones, paga qui te paga i llavors a s'hora de tenir servei...

MORADUIXA.- Segons males llengües, o bones, segons com se miri, perquè tu ja saps que noltros contam, lo que mos conten a noltros.

BET TRUNYELLA.- No i ja estic empre... cansada de que em demanin i qui són ses xafarderes?, i jo contest, punyeta, tot es poble, tots és qui xerren, a recap de rellamp! si noltros no feim més que contar-ho.

MORADUIXA.- Angela Maria!, idò lo que te deia, segons m'han dit, han canviat es Celador, i ara tothom passarà per sa rasadora, per cert que diven que Don Cosme, que és s'aparejador nou és tan recte, i tan... salat...

BET TRUNYELLA.- Si va per sa llei i hi va per tothom ja està bé, però si uns fan per envant i altres per enrera...

MORADUIXA.- Pentura es qui se cuiden de fer entrevistes podrien fer-n'hi una, sempre és interessant estar ben informats.

BET TRUNYELLA.- Me pareix bona idea, però crec que això no es ram nostre, que ja en tenim prou d'aguantar totes ses xafarderes des poble.

MORADUIXA.- De totes maneres si lo de ses obres s'ha arreglat ja hi ha molt fet.

BET TRUNYELLA.- Lo que no volen, no poden o no saben, o ses tres coses amb un pic, és lo de sa circulació, s'altre dia a devora es "Supermercado" que no és "guapo" aquest nom! hi havia un embós que jo no sé com s'aclarí, m'hagués agradat fer una foto, i quan se començava a aclarir envestí una pala d'això tan gros de sa banda de sa plaça...

MORADUIXA.- A veure si hauriem de "soliestà" que...

BET TRUNYELLA.- I ara que dius "soliestà"!

MORADUIXA.- Sí, demanar que una pala o una grua o que sé jo, que fes una passada desiara per fer una netejada.

BET TRUNYELLA.- Tu vols dir sollicitar, vaja una idea.

MORADUIXA.- Meam si a Palma no les s'enduen amb sa grua als cotxes que no estan aixís com toca.

BET TRUNYELLA.- Però han d'anar per totes i es nostre només va per grava.

MORADUIXA.- Més valdria a sa grava la posassen a sa carretera de Campos, pentura es pis quedaria fort, enlloc d'haver-hi posat argila, vaja una cabotada.

BET TRUNYELLA.- Ara que som a sa carretera de Campos me fas pensar amb s'espolsada d'albercocs que hi ha hagut, que ha fet llàstima.

MORADUIXA.- I no diven per que ha estat.

BET TRUNYELLA.- Diven que ets "astonaltas" han fet no sé que i no se quant, i resulta...

MORADUIXA.- Tu com sempre, que si bruixes o "platillos volantes", lo que diven es d'una esquixada de sofre a ses vinyes i es sofre és mortal.

BET TRUNYELLA.- I això està permetit fotre ets altres?

MORADUIXA.- Ai Bet, cada dia ets més ruca, no se diu permetit, se diu permès, llavors que no se sap cert, i llavors que caiguessin albercocs i un quern de coses més, meam si cadascú no pot fer el que vol a dins caseva?

BET TRUNYELLA.- Jo sé d'un que engreixa porcs a dins caseva, i l'any passat ja hi hagué molt d'asqueixa magraner i per cert, enguany les hi torna a engreixar,

a recoranta pu..., bono quasi li amoll.

MORADUIXA.- Frena, frena no se pot fer tot lo que vulguis, per exemple això de tenir animals a dins es poble fa estona que està prohibit.

BET TRUNYELLA.- I a qui fa mal això?

MORADUIXA.- En s'estiu no és molt bo d'aguantar aquella oloreta de vaca o de porc gras, no me digues i si Sanitat ho ha prohibit, s'ha de complir.

BET TRUNYELLA.- Pareixes un misser, saps que en saps de coses, i això de ses graveres, que fan grava engomada, que me'n dius?.

MORADUIXA.- Toca fusta o toca ferro, o toca lo que vulguis.

BET TRUNYELLA.- O a tots mos tocarà un llamp!

MORADUIXA.- Bet!!

BET TRUNYELLA.- Moraduixa, tot això, perjudica, mata tots ets abres i no només molesta per s'olor, però qui ho atura! si són es grosos que ho tenen?.

MORADUIXA.- Vaja un tema que has tret.

BET TRUNYELLA.- Montissión que fa plorera, amb sa gran mossegada que han fotut a sa serra de Ses Mesquides, i per afegitor aquella caldera de mort i destrucció!...

MORADUIXA.- T'has arribat a posar tràgica, això pareix un discurs dels ecologistes.

BET TRUNYELLA.- Tenc més tinta per escampar!.

MORADUIXA.- Idò amolla-li.

BET TRUNYELLA.- Idò ja no se tracta de posar o fer escrits ofensius per ses faxades, és més fort o més brut!.

MORADUIXA.- I ara de que se tracta?.

BET TRUNYELLA.- Nyeta! idò que un annarot, no tengué altre acudit que envergar una poalada de mer... a un mostrador des carrer Rector Llompart i segons conten quan hagueren düfet sa primera sondroiada se daren compta que s'havien equivocat de casa i passaren allà deçà a escampar es llevat que els quedava deixant-lo tovar a la vista de tothom.

MORADUIXA.- Això és educació, és que no hi ha dret, perquè per molta de ràbia que se tengués, aquestes porqueries no se fan.

BET TRUNYELLA.- Hi hauria d'haver més vigilància, i en trobar qualcú fent aquestes malifetes, que li fessin fer net amb sa llengua.

MORADUIXA.- Així mateix hem fet un bon repàs avui.

BET TRUNYELLA.- Per cert que encara en duc una dins sa mànega.

MORADUIXA.- No ho trob raro, saps que te passejes i és clar amb tot te topes.

BET TRUNYELLA.- Són ses altres que s'hi topen i llavonces m'ho conten, hi ha es carrer de Ses Roques, me pens que li diven, és un carrer molt curt que va des carrer des Vent fins a n'es carrer Major, pega davers ca'n Xic.

MORADUIXA.- què passa amb aquest carrer?.

BET TRUNYELLA.- Idò que segons m'han contat unes de cama de foc.

MORADUIXA.- Avui hi ha molta de gent que va a caminar.

BET TRUNYELLA.- De pardala, i a jo qui te penses que m'informa?, i és graciós, perquè llavonces se donen sa cupa una amb s'altra.

MORADUIXA.- I a jo també, si qualque vegada posava lo que m'han dit hi ha per obrir un manicomi, però digués lo des carrer de ses Roques.

BET TRUNYELLA.- Idò endemés d'estar sempre ple de motorets, motos, tractors petits i altres maquinàries, que pareix un taller de "remendos", resulta que en es carrer hi ha un engrut de tres dits de gruixa, una hi va fotre patinada, que per poc se romp es ballador de s'anca, a més que duia uns pantalons nous de trinca i si les bull, segons me contà, hagués fet maies per fer escudella una setmana.

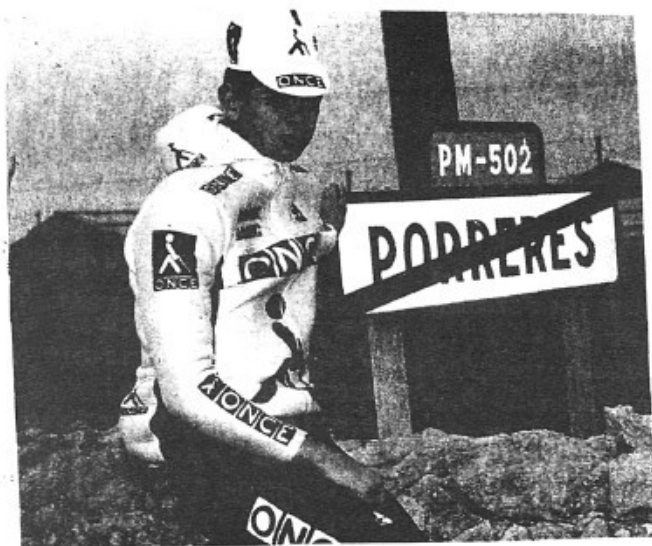
MORADUIXA.- Amb aquesta ja podem tancar i cloure que no quedarà res per sa pròxima.

BET TRUNYELLA.- Has sentit a dir que....

MORADUIXA.- Basta, basta, ja m'ho contaràs.

SES XAFARDERES

CICLISME.-

Seguint amb la Volta a Espanya, allà a on ens varem aturar a la passada revista, a la qual en Joan Llaneras estava situat al lloc 4.^{rt}

Seguint amb la carrera, a la 5ª etapa estava al lloc 8 de la classificació general, i a la 6 etapa hi havia un port de muntanya i el pilot es va xepar per el que en Joan va poder entrar en el primer grup. A partir d'aquí, ja va arribar la muntanya, i en Joan va quedar descolgat.

Com es preveia, en Joan va abandonar, ja que en la seva edat, tan sols 22 anys,

no es pot ni se li permet fer grans esforços, i la gran quantitat de muntanya que hi havia en aquesta Volta només podia esser salvada per corredors ja grenats i acostumats a sufrir damunt la bicicleta.

Acabada la Volta a Espanya, ens arriba la bona notícia que en Joan també correria el Giro d'Italia, i no podia començar millor, ja que es va classificar a l'1ª etapa pròlog al 4.^{rt} lloc, a només 10 segons del guanyador, i essent el 2on. classificat, darrera del totpoderós Miquel Indurain. Va aguantar el 4 lloc un dia més, perdent-lo quan va arribar la muntanya.

Als dies següents, el varem poder veure sobre tot als darrers kilòmetres de les etapes, intentant l'escapada tot-solet.

En Joan es va haver de retirar després de tenir alguns problemes intestinals, com també altres membres del seu equip. La seva retirada també estava prevista, per evitar grans esforços, també a Itàlia hi havia molta muntanya.

Fent un anàlisi final, després de la participació a dues de les tres grans carreres mundials, en Joan ha destacat a les dues, sobretot a les contra-rellotges i el pla, demostrant esser un dels millors

rodadors del país. Actualment la seva assignatura pendent és l'alta muntanya, però esteim convençuts de que al pas dels anys anirà a més, i serà un corredor complet.

Me'n record, per exemple, que en Miquel Indurain quan tenia l'edat d'en Joan, destacava molt en el pla però quan arribava a l'alta muntanya quedava descolgat.

Només fa un parell d'anys que la passa molt bé.

Finalment remarcarem les paraules que un periodista, en Javier Ares d'Antena 3,

sense cap dubte un dels més qualificats periodistes per xerrar de ciclisme va dir d'en Joan quan va acabar per ell el Giro d'Itàlia: " Esteim davant un formidable corredor amb un extraordinari porvenir".

ATLETISME

A les darreres setmanes, només registram dues carreres, una celebrada al Poliesportiu Prínceps d'Espanya, i l'altra a la nostra localitat amb la disputa de la " X pujada a Montisíon".

Comançarem per la primera:

-- >

Amb
l'EMPRESARI

Amb el

TREBALLADOR

ASSESSORIA LABORAL

SEGURETAT SOCIAL

JAUME VIDAL BAUZA

GRADUAT SOCIAL

Amb el

PENSIONISTA

**UNIC PROFESSIONAL LEGALMENT AUTORITZAT PER L'ANALISI I FORMALITZACIO DE SEGURS SOCIALS (TC-1, TC-2, TC-2/1).
 TRAMIT DE PENSIONS DE JUBILACIO, INVAIDESA, VIUDETAT, ORFANDAT, etc.
 TRAMIT DE SOL.LICITUDS DE DESOCUPACIO, PRESTACIONS FAMILIARS, etc.
 (Funcions reconegudes per Sentencia del Tribunal Suprem 1-2-82 i Decret 1531/65 de 3-6.)**

C/ DES VENT, 6 - PORRERES
TF. 16.80.38. . (HORABAIXES)

CAMPIONAT INSULAR.

Els dies 23 i 24 de Maig al Poliesportiu Prínceps d'Espanya va tenir lloc la final insular per les categories infantil i cadet, tant masculí com femení.

Els resultats per els nostres atletes varen esser els següents:

-A la categoria Cadet femení amb una distància de 1000 metres, va guanyar la corredora local Margalida Vidal, amb un temps de 2-53-7 tres segons menys que la 2ª classificada.

-A la categoria Infantil masculí, a la prova dels 1000 metres, va guanyar el corredor local, en Miquel Mesquida, amb un temps de 2-48-7, dos segons menys que el 2ª classificat.

X Pujada a Monti-sion.

El diumenge 24 de Maig va tenir lloc la ja tradicional Pujada a Monti-sion a on participaren corredors federats i no federats amb un total de 200 corredors aproximadament.

La sortida per les categories infantils, cadets, juvenils, promeses, seniors i veterans va estar situada a la Plaça Espanya a les 11 hores. Les restants categories es varen fer més a propet del Santuari.

Els resultats varen esser els següents:

-PARVULS LOCALS:

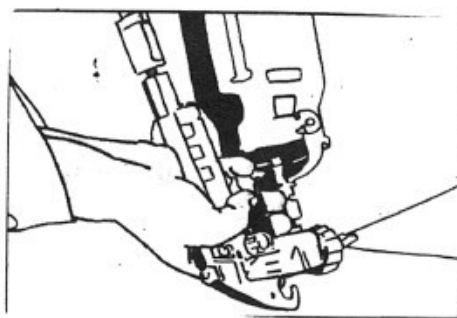
1. Margalida Barceló Noguera.
2. Leticia Herreros Rado.
3. Alejandro Linnan.

Taller Bosch-Martí. **sikkens**

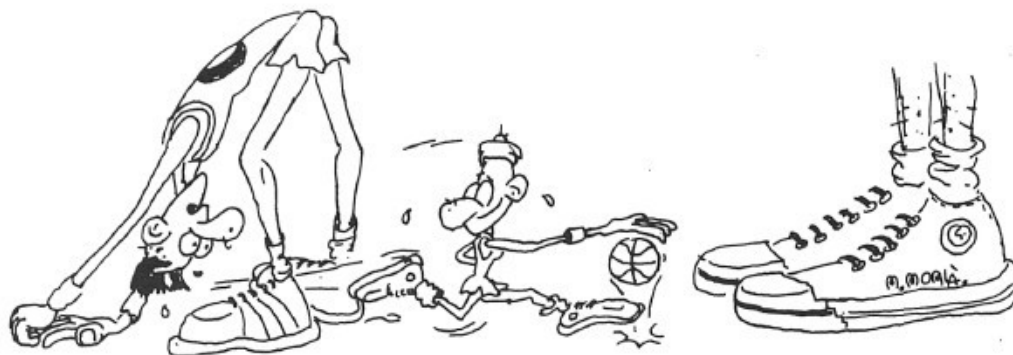
C/ Major , 138
Tel. 64 75 73
PORRERES

Massilla poliester de dos components per allisar bonyes.

Quan és eixut Autoflex Washprimer és pot repintar amb tots els tipus d'acabats.

-INICIACIÓ MASCULÍ:

1. Jaume Rigo Torres.
Col.legi Joan Capó de Felanitx.
- 1er. local:4. Tomeu Barceló
Matas. Col.legi Verge Monti-

INICIACIÓ FEMENÍ:

1. Marian Campillo Ferrero.
Col.legi Olimpo Inca.
- No hi havia cap corredor
local.

BENJAMÍ MASCULÍ:

1. Jaume Mas Serra. Palma.
- 1er local:6. Jaume Vaquer
Mas. C.A. Porreres.

-BENJAMÍ FEMENÍ:

1. Catalina Server Vanrell.
C.A. Porreres.
- 2ª local:4. Maribel Barceló
Matas. C.A. Porreres.

-ALEVÍ MASCULÍ:

1. Jaume Quetglas Caldés.
Col.legi de Lluçmajor.
- 1er local:13. Jordi Nicolau
Vich. C.A. Porreres.

-ALEVÍ FEMENÍ:

1. Sandra Piqueras Campos.
C.A. Palma.
- 1era local:2. Catalina Gornals
Pedregosa. C.A. Porreres.

-INFANTIL MASCULÍ:

1. Miquel Coll Matamals.
C.A. Palma.
- 1er local:2. Miquel Mesquida
Adrover. C.A. Porreres..

-INFANTIL FEMENÍ:

1. Eva Moreda Gabaldón..
C.A. Palma.
- 1era local:2. Sivia Guerrero
Aguilera. C.A. Porreres.

-CADET MASCULÍ:

1. Esteve Barceló Cerdà.
Colonya-Pollença.
- No hi havia cap local.

-CADET FEMENÍ:

1. Susana Salazar Sánchez.
C.A. Palma.
- No hi havia cap local.

-JUNIOR MASCULÍ:

1. Antoni Mesquida Adrover.

C.A. Palma.

1er local:8. Antoni Rosselló
Mora. Es Gimnàs-Porreres.

-JUNIOR FEMENÍ:

1. Mª Antònia Crucera Albalate.

C.A. Palma.

NO hi havia cap local.

-SENIOR MASCULÍ:

1. Vicente Ogazón Marí.

C.A. Palma.

1er local:30. Xerafí Expósito
Ruiz. Independent Porreres.

-SENIOR FEMENÍ:

1. Felisa López García.

C.A. Palma.

No hi havia cap local.

-VETERANS MASCULÍ:

1. Emilio de la Cámara. Palma.

No hi havia cap local..

El gran protagonista de la carrera, encara que no va participar va esser el gran campió Mateu Domínguez, retirat de la competició per problemes de salut, al qual se li va fer un homenatge i titular del record de la prova.

FUTBOL

Els resultats obtinguts pels equips locals a les distintes categories durant les darreres setmanes han estat les següents:

II Regional.

Porreres 2 Lluçmajor 5

Pla de na Tesa 2 Porreres 0

Porreres 3 S'Arracó 2

Vilafranca - Porreres (suspès al descans per una sèrie d'incidents. El resultat era de 1-2 a favor del Porreres).

Cadet

S'Horta 2 Porreres 1

Porreres 1 Manacor B 2

Infantil

Copa President:

Santanyi 8 Porreres 1

Porreres 1 Santanyi 4

Benjamí

Porreres 1 Santanyi 5

Porreres 2 Algaida 1

Petra 2 Porreres 1

Porreres 0 S.Salines 0

Montuiri 5 Porreres 0

Porreres Atl.1 Badia CM 4

P. Cristo 14 Porreres At.

Porreres At.1 Escolar 0

Felanitx 9 Porreres Atl 1

Porreres Atl. 1 S'Horta 3

BASQUET

Els resultats obtinguts pels equips locals a les darreres setmanes han estat els següents:

Trofeu Jorge Juan:

Esporles 46 Palerm Porreres 40

Cadet

Palerm Porreres 101 Campos 39

J. Lluçmajor 75 P.Porreres 51

Palerm Porreres 50 Son Servera 53

DESIGNACIO DEL DEPORTISTA DE
L'ANTORXA OLÍMPICA

Seguint amb el costum de no criticar a ningú, que d'això ja s'encarreguen altres parts de la revista, intentaré explicar objectivament la manera en la que es va a dur a terme la designació del representant de Porreres per portar l'Antorxa Olímpica. Els encarregats de la designació varen esser el Regidor d'Esports de l'Ajuntament juntament en la intervenció de la Conselleria de Cultura del Govern Balear..

Es va designar a n'Antoni Mesquida com a representant de Porreres, se li comunicà la noticia i ell tot convençut ho diu als familiars i amics.

Però un dia, xerrant amb un amic d'aquest assumpte, aquest li diu que en el diari havia sortit la relació de portadors i que en representació de Porreres, seria na Margalida Vidal. Ningú se va dirigir a ell per comunicar-li el canvi.

Un dia n'Antoni reb una carta de la Conselleria de Cultura a on se li deia que portaria l'antorxa en bicicleta (tot un campió de Balears d'atletisme haver de colcar en bicicleta) i que es possarien en contacte telefònic amb ell per quedar totalment d'acord.

Actualment encara ningú no li ha dit res. Tot això s'ha fet al marge de la Comissió d'Esports creada pel regidor d'Esports. Vosaltres lectors, us encarregueu de criticar o d'aplaudir-ho. Nosaltres, per ara no ho ferem publicament.

Finalment, i perque servesqui d'orientació, tenim a Porreres persones en els Campionats Internacionals, Nationals i una cinquentena de Campions de Balears.

JAUME VIDAL

ENTREVISTA A :

Montserrat Matas Juan

"El darrer fuster groller de Porreres"

Mestre Montserrat mut de sa Plaça de santa Catalina Tomàs, ben conegut a dins Porreres; és el darrer fuster groller, Quan li demanam -¿quin ofici és el vostre? ens contesta sense voltar gens ni mica, -Fuster groller, els altres que fan mobles se diven primaters.

PREGUNTA.- Quin temps fa que feis l'ofici?.

RESPOSTA.- has de tenir en compte que vaig neixer dins sa fusteria, es a dir, mon pare feia de fuster, i es meu padrí ja en feia.

PRE.- Ja que heu anomenat el vostre pare i el padrí, qui eren i que nomien?

RES.- Mon pare nomia Montserrat Matas Mesquida, i el padrí Montserrat Matas Mut, -vet aquí perquè vos diven Montserrat Mut. -Exacte, vull afegir que ma mare nomia Francisca Joan Font. -Es simpàtic per sa vostra banda recordar el nom de sa vostra mare.

PRE.- I de quan feis de fuster?

RES.- Des de sempre, record tant es padri com mon pare, que em deien Montserrat, aguanta aquest bastó, du sa raspa, prova de tallar aquest tros amb so xorrac, aidem a tallar amb sa serra de codastre... -Com ha canviat tot!- mai vàrem tenir cap màquina dins ca nostra, sempre tot a la mala, quan començarem a fer qualque tall amb el sinfí, jo ja era tant gran com ara, de tot d'una anavem a felanitx, començaren més prest que noltros a serrar

PRE.- Es normal, el poble era més gran i la indústria estava més avançada, com tot, fent feina s'apren a feinetjar. Recordau quina fou la primera eina que féreu?

RES.- Es normal que començàs per la més petita, i després d'aguantar, fregar i serrar talls petits lo primer que record haver acabat fou un mànec de xepeta.

PRE.- Heu sentit a dir mai "Ets més curt que un mànec de xepeta", i sabeu perquè ho devien dir?

RES.- Si, ho he sentit a dir, supos que ho deien perquè era es mànec que normalment feiem més curt.

PRE.- Què més feieu?

RES.- Tota classe de mànecs, d'aixades que eren drets amb una

mica d'aire, mànecs de forques, talladors de calcigues, galivants, destrals, martells de fuster i picapadrers, bastiments de batadors, escales de peu, escales de gat, mànecs de cànecs d'aquells que estan un poc voltats a damunt... -*Un bon mostruari de mànecs*- Si, n'hi havia per tots els gusts mides i que se jo!. Feiem matrassos tots de fusta, pitjadors de portadores, braços d'arada i de carro... -*Braços d'arada en tenc vists de diferents formes*-. Si, hi havia braço amb forcat, el porro de l'araca o esquadre partia d'un punt o forcat. Llavonces hi havia els braços amb travessers, eren dos trossos que estaven enguastats amb mosses i metxes a la banda de darrera dels braços hi tenien un forat redó per on passava el porro de l'arada.

PRE.- Tot això és molt interessant, saber com es feia feina altre temps, per ventura valdria la pena fer un reportatge detallat de la manera de llaurar amb aquests ormetjots.

RES.- També feiem arades de fust o sia amb unes orelles que ajudaven a tombar la terra.

PRE.- Dirigir la llaurada que bastava dominar les riendes?

RES.- No, era necessari amb el mandí, que també el feiem noltros, ben igual que si fos un timó, governar la direcció i la fon-dària.

PRE.- Per fer totes aquestes eines com vos arreglaveu, es tractava de torn i de que més?

RES.- Precisament es torn a noltros no nos servia de gaire perquè cap classe d'eina te la mateixa gruixa i llavonces que no és ben redona casi de per enlloc si bé siguent redona està com un poc esclafada fent una escurxa desigual i adepletable a ses mans, a més que té diferents topalls o regruixos fets per deturar lligams i riendes.

PRE.- O sia que a la fusteria que li deien grollera, tenia un caramull de detalls, que no tothom sabia com fer-ho.

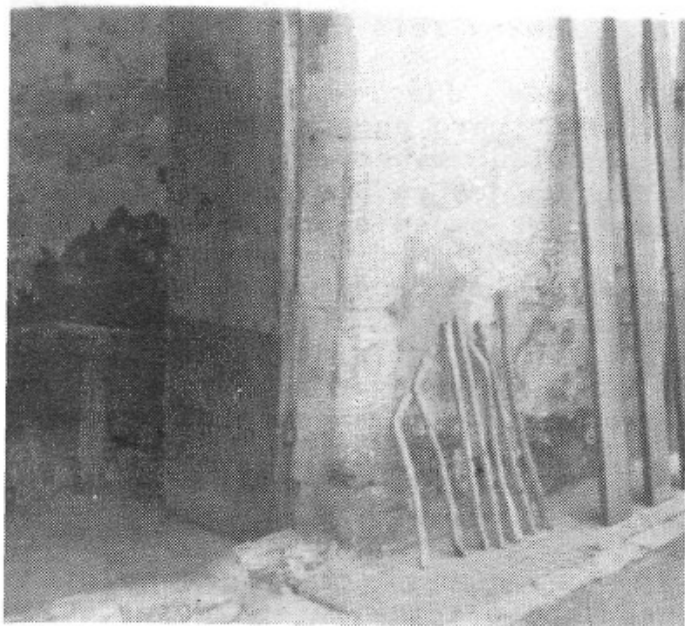
RES.- No és per exagerar ni per brevagera, però hi havia un parell de coses que es necessitava saber bé l'ofici el cas dels mandins les trossades de darrera diriem el darrer metre, no hi havia cap tros que tengués el mateix gruix ni forma, era una verdadera obra d'art, encara que no estiguin enregistrats en cap llibre d'artesanía, i no parlem per fer el tall a uns collidors de figues de moro que ja n'hi voldria veure més de dos.

PRE.- Feines que es perden perquè es pert l'essència mateixa de la vida, ens heu dit que no heu tengut cap màquina mai?

RES.- No, però ja vos he dit que anavem a serrar tot d'una que posaren sinfins, primer a Felanitx i llavonces a la vila, però de més enrera per entaular ho feiem amb l'aixa de dues mans es tractava de molta pols i de molt de temps, a les cases antigues totes les bigues estaven fetes així, si vos hi fixau bé veureu que el tall te com a copetjat i és del cop de l'aixa, també hi havia destrals que tenien l'ull a un costat o sia ben planes a una banda, aixís podien dur-lo ben dret.

PRE.- Que més feieu?

RES.- Es que no acabariem mai, feiem jous, costelles de colleres, collars de parells...

PRE.- sa fusta o millor dit sa llenya, d'on la duieu?

RES.- En compravem molta de tallada, bastons, ja més o manco serrats i també anavem a dins pletes quan les treien, i tot lo que era bo, si era dret i de sa gruixa corresponent, o que dugues es jaent que pertocava, per fer exemple uns braços o un mandí unes aradores.

PRE.- Devieu fer carros també.

RES.- Si, no només feiem els braços, també feiem els carros, començant pel jas o llit o escala els capcinals maimons, bandes, i rodes amb anyells, cuba i rais.

PRE.- devieu emprar molt de temps per fer ses eines i més tenguent en compte que ho feieu a la mala.

RES.- Si, però tot anava relacionat, per exemple per fer uns braços d'arada podiem emprar tres dies, i cobràvem tres pesetes per dieta aixís que més o menys uns braços costaven unes nou pesetes, record d'un carro haver cobrat cent duros, això són cinc centes pesetes.

PRE.- I que és això que heu dit?

RES.- Voltros sabeu, be pentura a En Toni no ho ha vist mai, però en Jaume si, quan a s'era havíem acabat de batre per fer el gra ben net feiem el caramull del gra i amb l'erer, una especie de garbell gros el porgavem tot, l'erer el posavem damunt un forcat gros, que feia l'amplària de l'erer i tenia l'altària d'un home, aixís un amb una senalla anava tirant el caramull dins l'erer, el temps que l'altre anava engrossant les aradores el vent se'n duia els peus i el gra queia fent un caramull, be tot això és perquè entengueu que eren unes aradores.

PRE.- Es tractava de tenir tota classe de mides de llarg i de gruixat per qualsevol cosa que vos demanassin?

RES.- Si, i com més sec era millor, perquè era més mal d'obrar però era més segur, ara no miren tant prim, per això no duren tant ses coses.

PRE.- I quines eines manetjaveu?

RES.- Per serrar serres i xorracs, anous, trepans, barrines, raspes, punticorrents de tota mida, paper de vidre inclús jo he fregat amb pell d'escat... -Així mateix mos heu contat moltes de coses-. Quan un xerra de coses de sa seva vida i del seu ofici que ha fet tota la vida, no acabaria mai.

PRE.- Encara feis qualche cosa?

RES.- Més que res per entreteniment, però encara venen perquè posi qualche màneg, s'altre dia en vengué un de Son Servera perquè li posas unes cames a una banqueta de matar porcs, però lo que me duien més són eines que han comprat, i els mànegs com que les fan de poll, són molt fluixos i al primer cop ja s'espenyen, sempre vaig veure posar els mànegs d'ullastre.

PRE.- Voleu afegir res més pels nostres lectors?

RES.- No acabaria mai, com he dit antes, però tot això són coses que per voltes que donem no tornaran arrera, que hem de fer!, diven "No hi ha temps que no torn", però tot això no tornarà.

Mestre Montserrat, Montserrat Mut moltes de gràcies per totes aquestes explicacions que ens heu donat, fent mànegs vos heu passat la vida, i volem dir a tots els lectors que el vostre ofici per molt que li diguin groller és ben digne de tenir amb compte i aixís com tantes eines sense mànes que no van enlloc aquesta vida sense homes com mestre Montserrat Mut tampoc hauria estat el que ha estat i si no que ho diguin totes quantes feines que s'han fetes amb les eines que vos hi heu posat el màneg.

En Toni i en Jaume

L'homonet de paper

Malgrat sentir cada vegada manco ganes de fer qualque cosa per a aquell petit tirà, en Miquelet segueix dibuixant. En estar feta la casa, l'homonet la se mira sense molt d'entusiasme. "Encara manquen molts de detalls. Els temps dels bons menestrals s'han perdut".

La casa que li ha dibuixat en Miquelet umpl gairebé els dos fulls. Una casa amb dues finestres amples, un balcó amb molts de tests i una porta amb una baula. Damunt la teulada hi ha dibuixat un funeral d'on surt fum com bafarades d'aigua bullent. "No et plau la casa?", li demana en Miquelet.

"Dibuixa dos arbres amb moltes de fulles a cada costat perquè facin ombra a l'estiu".

Encara no ha acabat com l'homonet li diu mig enutjat: "Has vist mai una casa sense mobles?". I mentre en Miquelet dibuixa els mobles de la sala, del menjador, de la cuina i de la cambra de bany, l'homonet es passeja, frisós, per davant ca seva sense aturar-se de donar-li ordres. "Aquesta cadira de braços no és prou còmoda, posalí una orellera. Dibuixa un prestatge en aquest racó". En Miquelet s'hi mira molt. Sovint esborra, fa i refà els dibuixos i els dóna els colors que pertiquen fins a veure

l'homonet una mica satisfet.

"Res és com era a un temps.

Si no els estàs a damunt, pots
Si no els estàs a damunt, pots
aplegar i anar-te'n.

Per estar-ne segur fa provatures;
s'asseu a la cadira de braços,
es tomba en el llit i obri
un cantarano.

"No sents com grinyola?", l'escomet. "Ara mateix em dibuixes un setrill per posar oli a les frontisses".

En Miquelet comença a sentir-se mal a pler de sentir tot el temps a l'homonet remugar i mal sofert. Per fer-li veure que està amoïnada amb ell agafa la goma i esborra un bocí de teulada. Tot seguit, dibuixa uns núvols grans sota el sol, tot sense que ell se n'entemi.

L'homonet entra i surt d'una cambra a l'altra i guaita al balcó. A la fi està llesta la meua casa. Ja era ben hora".

Després torna a la sala, s'asseu a la cadira de braços i acluca els ulls.

En Miquelet musti i escoat aprofita l'avinentesa i dibuixa gotes de pluja ben gruixades damunt la casa. Al cap d'uns moments l'homonet s'aixeca i pega fua cap el carrer fent feredat i cridant: "Quina tafarra! Quin nyarro! Tapa tot d'una aquest forat amb el llapis!" "No ho vull fer", diu en Miquelet per primera vegada. "Fe el que et dic i ben aviat". "NO vull dibuixar res pus per tú, si no ets més avinent amb mí".

Es veu que l'homonet se sent ofès, calla i comença a donar passes al voltant de la taula. Damunt la taula hi ha un hebdomadari. S'atura i sotja la portada. Tot fereest, l'homonet esclata: "Me l'has feta!". A la portada es veu un home. "Es més fermós que jo", li retreu. "No m'has fet tan fermós com jo volia. Segur que també és més fort i corre més aviat que jo. M'has enganat!".

Fet un dimoniet, l'homonet se'n va corrent al dormidor i es tomba de panxa damunt el llit. "T'he dibuixat el millor que he sabut", li diu en Miquelet per mirar d'aconhortar-lo. "Si hagués sabut fer-ho millor, ho hagués fet; em pots creure". Damunt el llit l'homonet es posa a plorar. Plora i brama com un infant. Les seves plorades s'escolten d'un cap a l'altre de la casa: En lloc d'escoltar raons i parlar com una personeta de seny, l'homonet li fa ara aquell rembumbori. Això amoïna encara més en Miquelet que dibuixa més gotes de pluja damunt la casa.

Amb el cos reblanit i la vesta mastegada, l'homonet s'aixeca del llit. "Fém més fermós que aquest homo d'ací", li mana amb veu plorosa. "Tota aquesta nerviada m'ha fet entrar

BLACK PLANNER

CA'N TONI SERVERA
DISTRIBUIDOR OFICIAL
I SERVEI TÈCNIC:
THOMSON

-PANASONIC	-MITSUBICHI
-PRESIDENT	-YAESU
(CB-27MH2)	-VIDEU CLUB

Carrer Orell, 29; PORRERES
Tel. 64 71 70

THOMSON

en talent. Preparem qualche cosa per menjar; també cal que begui qualche cosa calenta. Però, abans de tot, dibuixa'm una teulada sense crulls ni forats". L'homonet fa llàstima a en Miquelet. Veure'l així fa pena. Malgrat això, en Miquelet agafa una altra vegada el llapis i el pinzell per comptes de seguir dibuixant. "Més aviat", sent que li diu. "Una mica més de color per aquest costat. El pa que no tengui tanta de -crosta".

Amb la via que fa en dibuixar, en Miquelet dóna un cop al tassó i vessa tota l'aigua damunt el paper. L'aigua s'escampa per tot arreu, cala fins i

tot les estovalles de taula, banya i ablaneix els fulls i desfà les figures i els dibuixos. Els colors s'han esvaït. Les ratlles de l'homonet han esdevingudes pàl·lides i primones. El betum de les sabates ha pujat fins a la camisa blanca. La seva vesta marró ha pre el vermell dels pebres i el verd-groc de les pomes. La casa, els mobles, els núvols, els arbres s'han dissolt fent una mescla bruta i humida. Res s'assembla al que era abans. Tot és ara una taca grossa i lletja de colors barrejats.

En Miquelet rebrega els dos fulls de paper i els tira dins la paperera. Després agafa un drap de cuina i eixuga la taula. En Miquelet s'alegra de tot cor que l'homonet hagi desaparegut.

Just suara sa mare entra a la cuina i li demana: "Com li va al teu homonet?".

"Ha tengut un denou", li respon en Miquelet i li comença a parlar del mal caràcter de l'homonet i el que li ha succeït per mor de la frissera.

Sa mare l'escolta mentre li prepara el berenar. En acabar sa mare li diu: "Ja ho val! Veus el que passa quen feim als altres com som nosaltres?".

Galleles
C.B.

ESPECIALITATS
AMB
TORRONS

GELATS

Pje. Molí de'n Negre, 2
Tel. 64 70 80
07260 - PORRERAS (Mallorca)

MARCEL S LLODRA

SALÓ DE BELLESA I PERFUMERIA

MARGALIDA BARCELÓ

Carrer Lluna, 12 - Tel. 64 70 70 - PORRERES

CATHIODERMISTA - QUIROMASAJISTA

FACIAL

MAQUILLATGE
TRACTAMENT DE CUTIS
HIDRATACIÓ
ACNE
FLACCIDESA CUTANIA
ANTIRUES
PEELING
MASSATGE FACIAL
DRENATGE LIMFÀTIC
TRACTAMENTS ESPECIALS

CORPORAL

DEPILACIÓ
DEPILACIÓ ESPECIAL;
PELLS DELICADES
DEPILACIÓ ELÈCTRICA
AGULLA I PINÇA
TRACTAMENT CELLULITIS
FLACCIDESA
PLAQUES ELÈCTIQUES
GIMNÀSTICA PASSIVA
MASSATGES CORPORALS

* El més complet servei per a la dona

TIA PELLETER

El sol ha trencat aqueixa matinada, senten els galls que canten.

Mentres, les paletes, el regle i el nivell són allà mateix i el llapis carbó no es mou de l'espinta.

Qualcú avui no prendrà mides. Sí, així és.

Qui millor sabia moure les paletes i construir amb amor se n'ha anat per un temps; però la seva vertadera virtut era construir dins l'interior de les persones. Era mestre per ajudar-te a entendre les coses, et donava la mà en els moments difícils i et donava consells de vertader mestre

En definitiva, els que l'apreciaven tenien un puntal. I no és que fos un super-home; tot el contrari, quotidià i de cada dia. Però la cavallerositat i bondat que imprimia en els seus actes, feien que un tingués ganes de compartir amb ell les opinions.

I a les petites, el padrí se n'ha anat perquè els àngels d'allà adalt estan cansats de viure a barraquetes damunt dels núvols i volen un Roser com el de Porreres, i qui millor per prendre mides?

T'estimam.

En Lluritanet.
(Com em deies sempre)

DEFUNCIONS:

* Dia 16 Catalina Melià Ballester, després d'una llarga i penosa malaltia, als 84 anys, deixava la seva filla Maria, fill polític Guillem, néts, germans i nebots. Rebin el nostre més sincer condol.

* Dia 17. Era alegre, afable; per això sempre el recordarem amb simpatia. Al record de Joan Trobat Barceló volem ajuntar-hi un sentiment d'amistat a la seva esposa, fills i néts.

* Dia 22 ha passat a l'altra vida Catalina Fuster Miró. rebin el nostre condol tots els seus familiars i amics.

* També dia 22 Miquel Picornell Melià, de manera inesperada, deixava aquest món. El seu caràcter amistós el mos farà tenir present molt de temps. Rebin la seva esposa i demés familiars el nostre condol.

	<p>Gent Menuda</p> <p>C/ ALMOINA Nº 70</p>	
<p>PORRERES</p>		

DEFUNCIONS:

*Dia 18 de maig deixa aquest món en Miquel Rosselló Andreu, persona molt relacionada amb tot el que era de Porreres. És de destacar la seva participació en la cultura del poble, des d'una posició de reraguarda. Fou un bon sostenidor de la Filharmònica anys enrera; però el més digne de recordar és, sens dubte, la fundació i manteniment de la impremta durant molts d'anys. Fou fundador i director de "La voz de Porreres". El seu record honra els seus familiars i amics.

* Dia 22 Àngela Cerdà Puig, després de penosa malaltia, acabava el seu patir. feim arribar el nostre condol, a més del seu espòs, al seu germà Jaume i cunyada Antònia.

* Dia 27 acabava el camí per aquesta vall de pena Antoni Salom Sitjar. La nostra condolència ens fa sentir solidaris amb els seus fills Miquel i Joan.

* Dia 8 de juny Margalida Trobat Barceló deixava els seus parents després d'una llarga vida de treball. Sigui el repòs etern la paga per al seu quefer en aquest món.

* Dia 20 Sebastià Mesquida Lliteras ens deixà d'una manera atropellada. En sebastià havia destacat en el ram de la construcció. Com a mostra d'obres i per fer quedar patent el seu nom, anomenar la restauració, entre d'altres, de la façana de la casa rectoral, i més darrerament fou el mestre responsable de la restauració del Roser. Ens condolem amb tots els seus familiars i amics.

* Dia 25 moria Antònia Ximelis Alcina. Rebin el nostre pesar el seu espòs Jaume, els seus fills i demés parents i amics.

* Dia 15 Pau Barceló Veny, als 91 anys, reposava definitivament amb el Senyor. Rebin tots els seus el més sentit pesar.

La llum és font de vida. Els colors d'aquesta llum donen forma i volum a tot al que l'artista és capaç de crear amb l'habilitat d'impregnar sobre la tela el traç i colors oportuns. Màgica sensació de vida en moviment o eterna i passiva natura morta, imatges estètiques de personatges concrets...qualsevol motiu és bo si s'apliquen colors i contrats adequats. Es la pintura tradicional que tota la gent entén i li agrada contemplar.

Sense sortir del contexte realista hi podríem incloure l'impresionisme com declinació de la realitat amb remarcades notes de gran expressió i atractiu, una plàstica diferent que l'ull i l'enteniment humà accepta sense dificultats.

Molt diferent és el camp abstracte i el surrealisme. Formes asimètriques o figures confuses de tons estridents amb lluita constant per un contrast òptim. Obres de difícil lectura majorità-

riament poc acceptades pels qui com jo no ho entenem massa. Aquí ens podem plantejar una incògnita de difícil resposta: els pintors que han estat reconeguts com grans artistes no han passat mai per la mediocritat? Més o menys temps, és clar que sí.

Què és el que fa que aquella pintura concretra arribi a tenir un important valor?

Personalment pens que hi ha gent que pinta molt bé però desgraciadament això no assegura l'èxit avui.

El que és realment important i al mateix temps difícil és la capacitat de crear un nou estil dins els molts que ja coneixem, dit amb altres paraules, inventar una nova forma de fer i entendre la pintura. De fet tots els pintors marquen dins la seva feina el caràcter i la personalitat pròpia que els diferencia dels demés. Es fàcil pensar que quan has vist un quadre d'aquell pintor

de marines o de bodegons ha
els has vist a tots. Si creim
que aquest treball no és concebi-
ble si no es fa amb amor i
devoció el pensament anterior
és inacceptable.

La concentració és una eina
imprescindible per molts d'aquests
mestres, tant com ho puguin
ésser els seus pinzells, espàtules
o altres aparells; una concentra-
ció que els aïlla de tot el
seu voltant profunditzant així
dins la seva tasca.

Una vegada acabada el creador
la mira amb orgull i satisfacció
i comprova si els fins obtinguts
són els proposats i aquella
obra viurà eternament per embellir
la casa d'un particular, el
despatx d'un metge, un museu...

Un museu com el que afortunadament
tenim a Porreres i que gràcies
a la perseverança, bona acció
i la gran relació que té D.Joan
Mesquida amb molts de pintors
ha fet possible obtenir un
un volum de pintures i escultures
d'un gran valor artístic i
econòmic.

Ens hem de sentir privilegiats
i orgullosos els porrerencs
de tenir a ca nostra allò que
molts altres pobles voldrien
per ells i que sense la gran
aportació d'aquest home, mai
no hagués estat possible.

Per sempre gràcies D. Joan
Mesquida.

TONI RIGO

Una llàgrima caigué,
lleu renou tan familiar,
tan senzill,
tan descoratjador.

Un sospir profund sorgir,
d'un pit
dèbil i tremolós.

La tristesa,
fonda agulla,
que se clava més i més.
La solitud,
espés vel
que cobreix.

La vida i l'amor
que s'en van
silenciosament,
deixant una cruel marca
tatuada a la pell.

* L'autora d'aquest poema, així
com del que publicàrem a l'ante-
rior número de Foganya ("Xiulant,
botant..."), és Catalina Armero.
Li demanam disculpes, ja que
l'haviem signat amb el llinatge
Melià.

DIVAGANT ? ...

Quan l'ànima sospira en silenci,
que ni el cor sent sos gemecs
Quan l'ànima gemega amb paciència,
llavors el cor ni sap fer prec
Quan ni m'ombra sap de mon camí
on els meus peus van ben segurs
Quan tempesta brava lluita contra mi
trobant esculls, salvatges, durs
Quan tot pareix ja ben perdut i oblidat
i plor dins mi intensament
Quan l'horitzó ni gris, és negre i endolat
ningú me privi un pensament.
Quan voli el meu pensar dins l'estelada
que dugui esquitx de sang del cor,
Quan es trobin...déus ho facin! l'abraçada
que la fermin amb llaç d'or
Quan diré en silenci, dins la nit el meu secret
que la fada m'encisi
Quan ja estigui pàlid, mut i mort, ben fred
qui jo sé, que no m'oblidi

juny 1992

Jaume Rosselló Verger

ENCREUAT

Solucions al encraut anterior

HORIZONTALS:

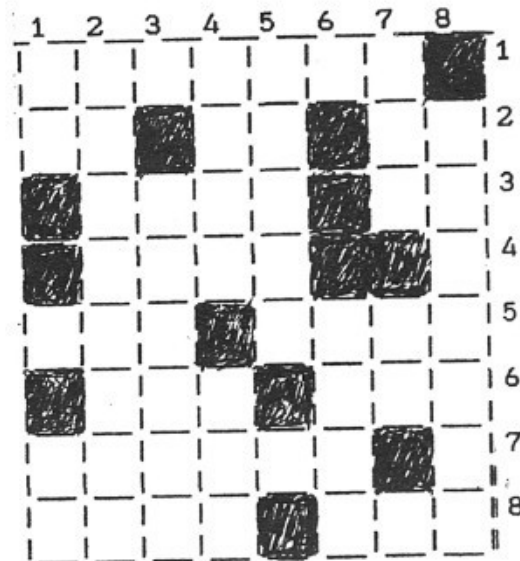
1 Abaixar - 2 B - Blo - U - 3- 1 Abans - P - 2 B - Pa - 3
A - RLP - M - 4 N - A A A - I Abraçar - 4 Illa - Ra - 5 Xo
- 5 S - Ç - Ren - 6 Par - Ca - par - D - 6 A - Eco - 7 Rumi
7 Parador . nar.

VERTICALS:

III Encreuat de Ferran Mancebo i la fet d'un quadret més
això demostre la seva voluntat i l'apreci que te al Grup Fo-
ganya i els seus components, endavant i no te aturis i conte
sempre amb noltres

HORIZONTALS 1ª Objecte a on
es tira la cendra.- 2ª La uni-
tat - 1ª i 4ª vocals.- Exclama-
ció - 3ª Divisió acorassat de
tancs de defensa - Pronom re-
flexiu - 4ª Radio Regional d'al-
ta envergadura - Decima lletra
del abecedari - 5ª Tres vocals
iguals - Prohibit - 6ª Partit
Comunista Espanyol - Fill del
fill al revés - 7ª Mustii - Sim-
de l'Urani - 8ª Tir - Al contra-
ri de sempre al revés.

VERTICALS 1ª Símbol de coure -
1ª vocal - Símbol del platí - 2ª
Sinònim de devorar - 3ª Símbol
del nitrogen - Al revés per ara.
- 4ª Dia mes any, es? ... - Punt
Cardinal - 5ª Depòsit de la pel-
lícula de la màquina fotogràfica
3ª vocal - 6ª - 2ª vocal - Agru-
pació de terratinents tributaris
independents - 7 Beguda típica ma-
rinera - vVeu de les ovelles - 1ª
vocal - 8ª Duodè .....I ileum

F. Mancebo

92.

Des de la redacció de Foganya vos suplicam que en canviar de
domicili pel motiu que siga, ens ho comuniqueu amb el temps més breu
que vos siga possible, per tal de poder-vos servir correctament i
sense extraviaments de revistes.

* POLLASTRE AMB SUC DE TARONJA.

Ingredients:

Pollastre, ceba, taronges, tomàtiga.

Preparació:

Se salen, s'enfarinolen i se dona color dins una pella als trossos de pollastre. Dins d'una greixonera es fa un bon sofregit de ceba i tomàtiga; s'hi posen els trossos de pollastre i se tapa de suc de taronja; no massa, el suficient per coure i perquè quedi una salsa espessa.

Es pot acompanyar amb arròs bullit.

* COCA DE TARONJA.

Forrar un motlo de pasta de fulls. Foradar amb una forquilla el fons de la pasta i posar-hi un poc de sucre. Untar les voreres amb vermell d'ou. Coure aquesta pasta 20 m.

Treure la pell a les taronges i fer-ne tallades rodones. Coure-les 5 m. en un xarop d'aigua i sucre. Col·locar-les un poc entrecalcades damunt la coca i coure-la a forn suau durant 15m. més. Una vegada cuita, untar-la de confitura d'albercoc rebaixada amb brandy.

Consell:

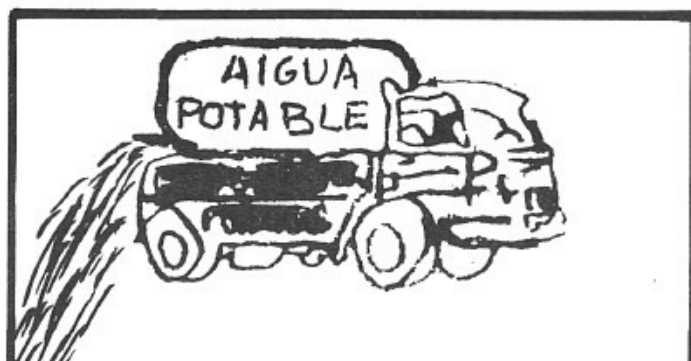
Si quan gireu una coca queda aferrada al motlo, tapau aquest amb un pedaç de cuina ben banyat d'aigua.

Acudit:

- Se li acusa d'haver robat aquest parell de sabates.
- Sa culpa no és meva Senyor jutge.
- Idò, de qui és?
- L'amo del comerç que tenia un cartell que deia "Aprofiti l'ocasió".

Pensament:

Tota guerra acaba per on hauria d'haver començat... la Pau.

Biel Mesquida Sorell

SERVEI D'AIGUA POTABLE A DOMICILI.

Camió cisterna 9.000 litres.

INFORMACIÓ I ENCÀRRECS

C/Sala, 85

tels: *64 76 55 i *64 76 19

07260 PORRERES

El que els ulls veuen.

Ben hagi ses feines fetes d'hora.

* Si enguany sa processó del Corpus no ha sortit, no ha estat per embós de cotxes o falta de senyalització, ja que els discs estaven repartits des de divendres horabaixa, com que l'Ajuntament no disposa de serveis extres l'encarregat ho feu per evitar un descuit o impossibilitat de darrera hora, el mal és que la gent divendres es demanava que feien els discs pel carrer.

* Prometre i no atendre pareix que és l'estil del nostre Batle, un regidor que no ve al cas anomenar, però que té nom i llinatge ens comentava que a la primeria d'aquesta legislatura demanà si podien posar unes taules a la sala de sessions per tenir bon escriure en cas que haguessin d'agafar anotacions. El Sr. Josep Roig contestà afirmativament, tendreu taules, tendreu taules. Ha passat un any i encara no hi ha taules però no desconfieu o feis-ho demanar als de la tercera edat o als del seu partit a veure si pica.

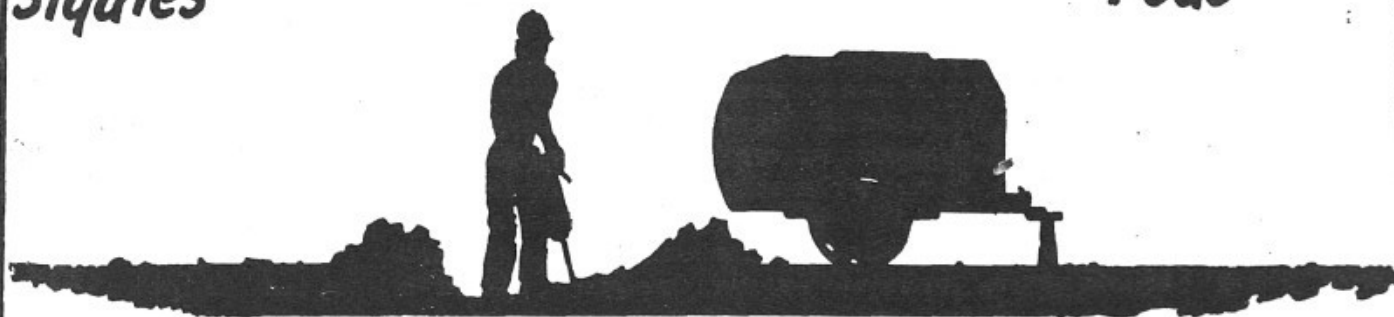
GABRIEL GAYA MORLA

Enderrocaments

Cisternes

Siquies

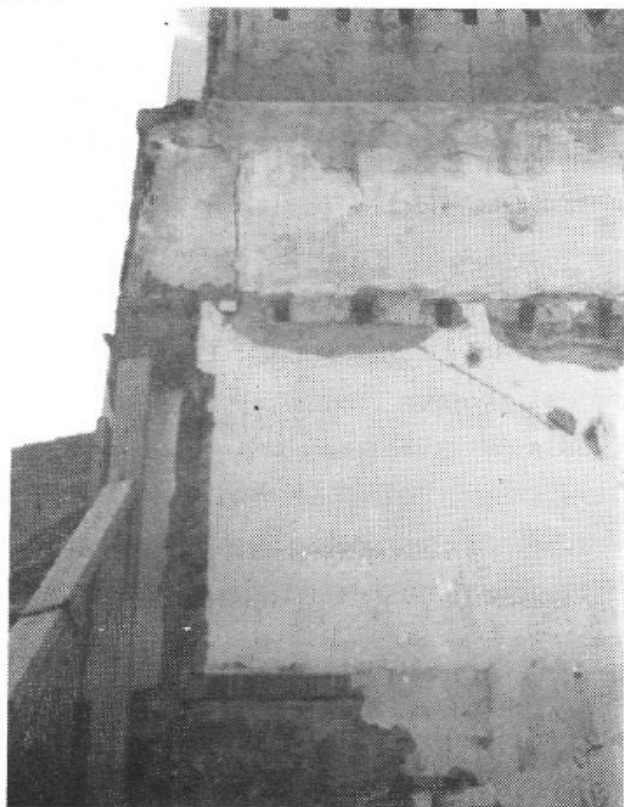
Pous

Cooperativa 5.7 i Bestard 8

Tel. 64.78.69

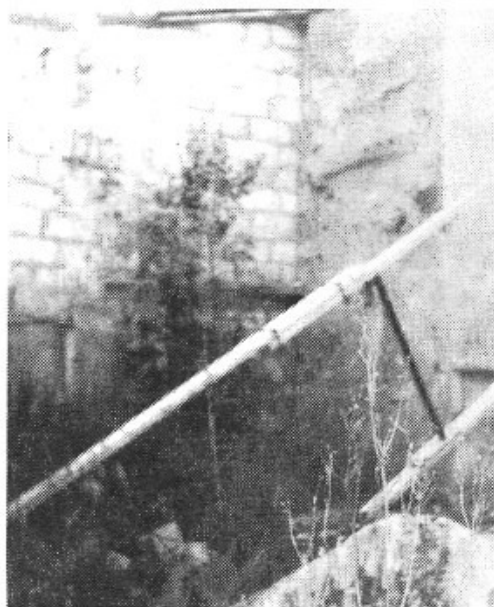
07260 Porreres

* Pel que fa referència al cap de cantó C/ Call- Almoïna, en front de Ca'n Magrola (Almoïna) i Ca na Margalida (Call), es podria deduir que els permissos d'obra van molt restringits i amb màxima precaució. Són tres anys d'espera d'aquest cap de cantó. Qualcú pot pensar que definitivament es deixa com a zona verda, ja que les herbes tenen envergadura d'arbre. Certament, no estaria malament enriquir el nostre poble amb un poc de verd, i més quan es segueix destruint la nostra serra així com es fa.

I hem anomenat la paraula precaució pensant en el que té l'edifici del racó. No deu estar massa tranquil, al menys cada vegada que sent temporal.

Tot sia per l'embelliment del poble!

* Ja tracatàrem una altra vegada aquest tema i és clar com rentar el cap... Ara, sabent de la desaparició de la pica del Pou de Betlem, ens tornam recordar de la pica del pou de la Placeta Sta. Catalina Tomàs, que en mala hora es llevà per dur-se a la "Plaça dels toros". Cuidar el patrimoni és feina de tots i per desgràcia massa vegades els custodis han estat els qui més han desamparat (de moment no direm sustret) aquest patrimoni.

Seguirem tractant aquest tema.

POBLE:

Aquest poble de Porreres
amb pocs anys ha canviat
perquè mos han eixemplat
i asfaltat ses carreteres
i ses mates de ses voreres
des camins han esqueixat
perquè havien arribat
a no passar-hi someres.

Ja poden passar un poc més
per camins i carrerons
ja no hi trobam granyones
es que hi vol trobar granyons;
però hi ha altres raons
que a mi m'agraden molt més
i és que ara es romeguers
no t'esqueixen es calçons.

Si sa neteja dura
veurem que es poble prospera
i en 'ribar sa primavera
sentireu una olor pura
i aconseguireu per ventura
que qualque persona grossera
no deixi passar vorera
qualque paquet de "basura".

Jo crec que molts hem caigut
faltant a aquesta llei
però encara hi ha remei,
d'això n'estic convençut
inclús bo per sa salut
és escoltar aquest consell
perquè es fa treure es ventrell
en troba un "bulto" que put.

D'això no en vull parlar més
val més canviar de to;
gafau tot lo que no és bo,

tant "basura" com papers,
que hi ha uns homes "basurers"
que estan posats per això
i quan tu dones es primer so,
ells volten tots es carrers.

Maldament tenguem peresa,
tots mos hem de molestar
per procurar conservar
un poc sa naturalesa;
s'ambient és una riquesa
que tots podeu disfrutar,
però ha de col·laborar
tothom en aquesta empresa.

La primavera d'estiu
que tot són flors i ramells,
que escoltau cantar els aucells
que preparen per fer es niu;
en el vostre cor sentiu
aquell goig que senten ells,
que estan dalt des pinotells
i mirant vos embadaliu.

Quan miram aquells aucells
disfrutam de la natura;
si volguéssim per ventura
podíem esser com ells;
però en els nostros cervells
tenim una zona obscura
i això és lo que mos atura
a esser feliços com ells.

Després de ser post es sol,
s'obscoreix tot l'ambient
i durant la nit només sent
el cant d'algun rossinyol
i me pas hores totsol
com un entreteniment,
sentint la remor del vent
i el cant d'algun mussol.

Jo som aquella persona
que molts no la imaginau
disfrut de sentir sa pau

que quan s'allunya aquell cel blau,
sa nit tranquil·la mos dóna;
som es qui pensa i raona
mentres voltros descansau.

Perquè estic enamorat
del meu poble, que és Porreres;
un poble que està poblat
d'albercoquers i figueres
i si manteniu ses voreres
en perfecte netedat,
entre totshaurem "lograt"
part de ses meves quimeres.

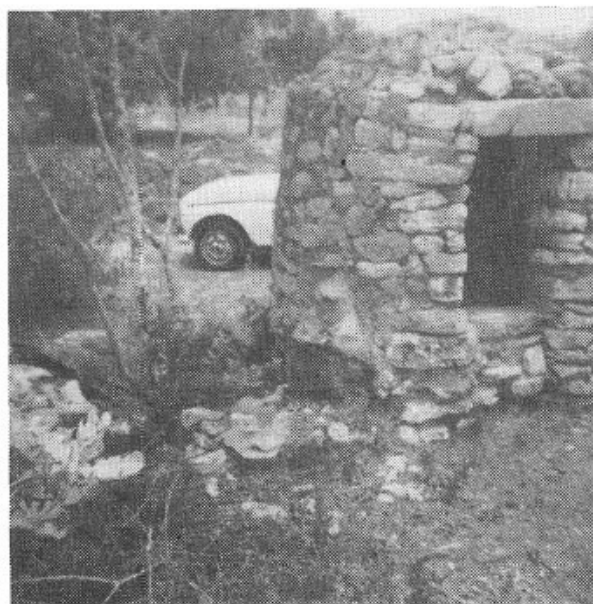
En aquest poble vaig néixer
i aquí me tenc de morir;
ds fruits que va produir
aquest poble, jo vaig créixer:
produeix blat, ordi i xeixa;
faves, cigrons i bon vi.
I ara què més tenc de dir,
si just parlar d'ell m'engreixa.

Josep Martorell.

No és la primera vegada que escric sobre aquesta problemàtica però no puc deixar passar l'oportunitat i la gentilesa que em facilita la revista FOGANYA per tornar tractar, malauradament d'atropells comesos en el nostre patrimoni cultural, davant els quals no puc ni he de romandre impassible encara que, molt probablement, seran ben pocs aquells que faran cas a les meves paraules.

Per raons de tipus familiar fa molts anys que conec bé el pou de Betlem. Aquest pou és un de tants situat a la vora d'una via pública i que servia per suministrar aigua o per abeurar el bestiar de les gents d'aquella contrada. A Porreres en tenim un bon conjunt tant en el casc urbà com espargits arreu del terme. La seva datació es perd en el temps i hom ha dit que podrien tenir el seu origen a l'època de domini musulmà de Mallorca. El pou públic de Betlem ha estat ben desgraciat en els darrers anys. En el mes de novembre de 1979 va caure part de l'estructura petrea que al cap d'uns mesos es va intentar refer; fa més pocs anys el vandalisme hi tornà fer maig pintant unes fletxes de color vermell a les velles pedres que ni la humitat ni la pluja han esvaït; ara fa unes setmanes, quan tot just començava l'estiu, ha desaparegut la típica pica per abeurar el bestiar que hi havia a la vora.

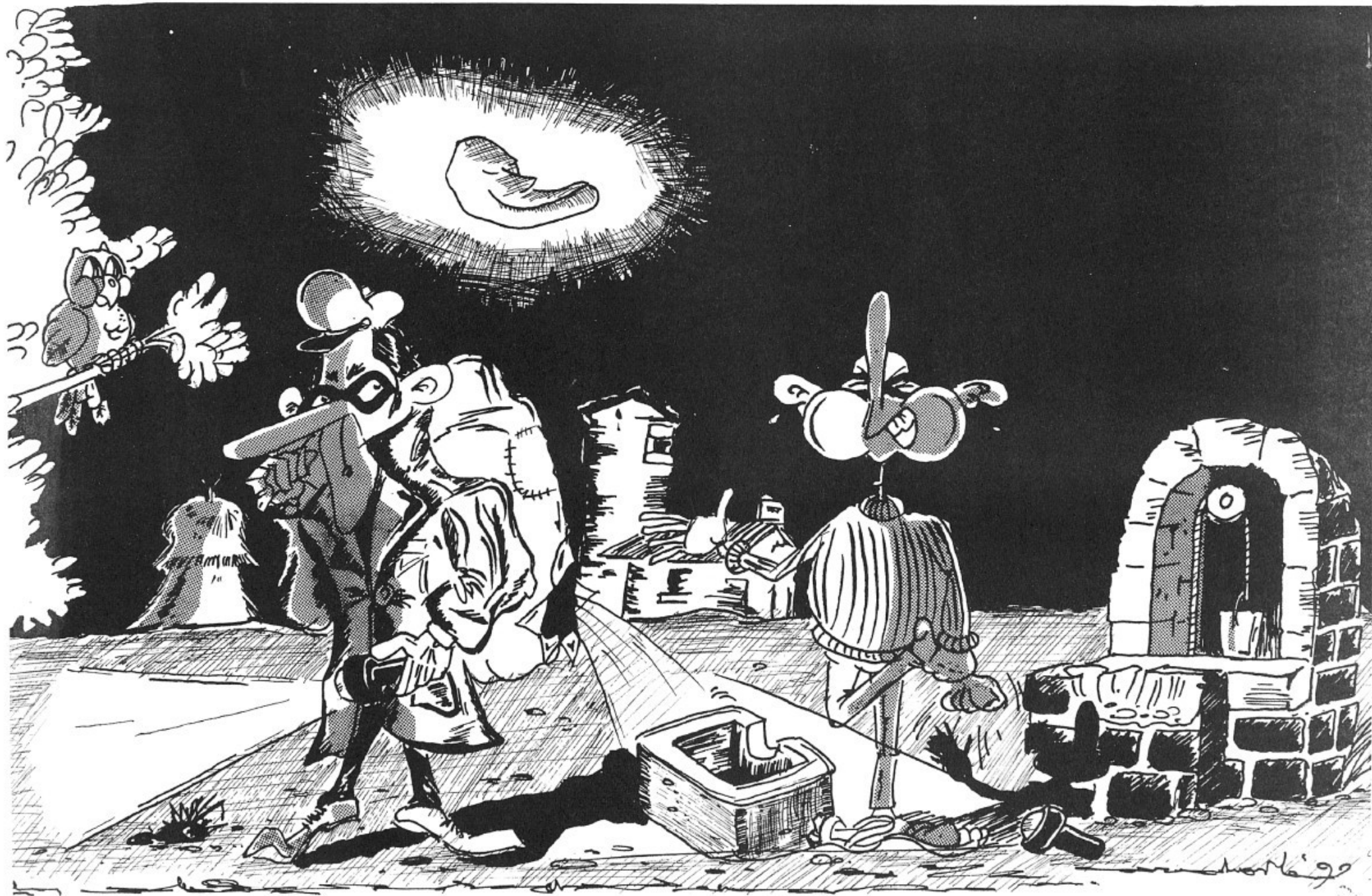
Ja està bé!. He de denunciar una vegada més la manca de respecte i consideració cap els vestigis del nostre passat. I encara per més agravant, probablement, hagi estat el lucre el que hagi actuat com a mòvil. On és la pica?. Qui l'ha robada?. Per a què?. Per a qui?. Són molts interrogants que evidentment queden sense resposta. La ignorància del propi passat condueix a aquests tipus d'actes vandàlics.

És clar que no es tracta d'una obra d'art. Ara bé, aquests pous així com també els molins, les creus de terme, etc. constitueixen part del nostre patrimoni, potser a nivell més popular, però, en el fons, de la nostra herència cultural. Em deman perquè les gents de les acaballes del segle XX fan malbé d'una obra que és producte de l'esforç col·lectiu dels nostres avantpassats, quan, de fet, tots tenim l'obligació de respectar el seu legat.

Voldria que fos la darrera vegada i que qüestions com aquesta no caiguessin dins l'oblit com hi varen caure el derrocament del molí d'En Coves, de la creu de la Placeta d'En Monroi, la creu de la plaça de Santa Catalina Tomàs i tantes altres coses.

La pica del pou de Betlem, ni tan sols el pou, està catalogada com a peça monumental però, pens, que aquestes obres mereixen respecte. Tots hem d'assumir-les com a cosa nostra pròpia, que hem de conèixer, estimar i per damunt de tot respectar.

ILLA DE MALLORCA MUNICIPI PORRERES LLOC Son Servera BARRI
 LOCALITZACIÓ Finca Son Servera M.G.M.35=12-E DENOMINACIÓ/NS Molí de Son Servera
 AUTOR/S EPOCA/QUES

ESTAT DE CONSERVACIÓ	A	B	C	BO MEDIOCRE DOLENT	BUC	A	B	C	PARTS ANEXES	A	B	C	COBERTES	A	B	C	INTERIOR	A	B	C	HUMITATS	A	B	C	RESTAURACIONS REALITZADES	1/4	1/4	1/4	1/4	GRAU DE PROTECCIÓ IPCE
----------------------	---	---	---	--------------------	-----	---	---	---	--------------	---	---	---	----------	---	---	---	----------	---	---	---	----------	---	---	---	---------------------------	-----	-----	-----	-----	------------------------

UTILITZACIÓ ACTUAL Magatzem

UTILITZACIÓ PROPOSTA

DESCRIPCIÓ Torre de retallada per efecte d'un llamp que la deixà amb crivells. Coberta de teules amb un aiguavés. Paredat en verd. La torre es troba assentada damunt un hexàgon regular, amb obertures enmig dels seus costats.

Base rectangular solament amb una nau amb volta i adossada a la torre per la part estreta. L'accés a la torre es realitza per un portal desde l'interior. Paredat de pedra vista. A l'interior una ximepeia.

L'accés a l'envelador per una escala exterior de marès de 12 escalons, adossada paral·lelament a la nau.

Peces del portal i finestra de marès.

El molí s'utilitzava únicament per moldre el gra de la finca.

PROTECCIÓ LEGAL

PROTECCIÓ PROPOSTA

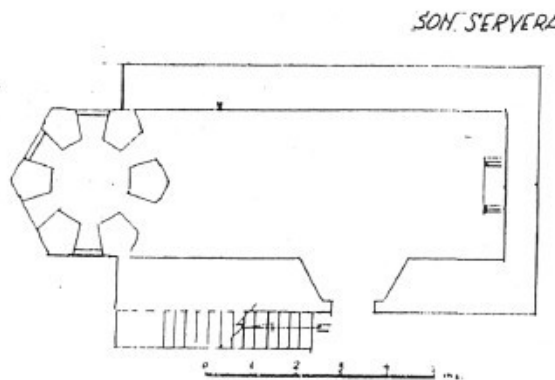
CONTEXT

Rural. Formant part d'una possessió. Situat a uns 25 metres de les cases.

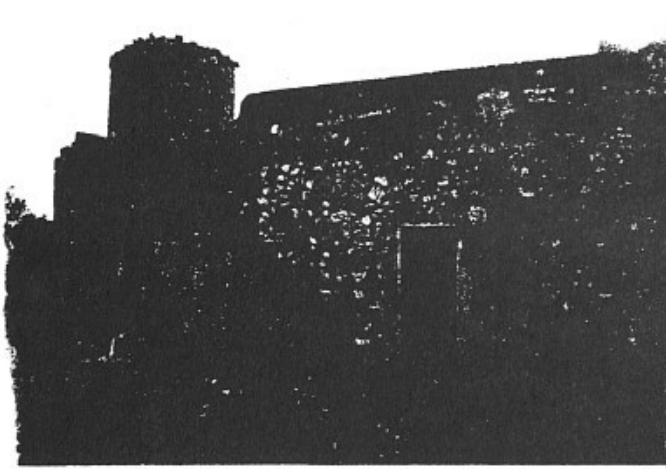
CONTINGUT

GRUPOIS D'IDENTIFICACIÓ GRÀFICA

IDENTIFICACIÓ FOTOGRÀFICA

(*) OBSERVACIONS

Es el segon exemplar del terme de Porreres que és de planta hexagonal, igualment que el de Son Gornals.

REDACTADA Antonio Arcas DATA 1990
 CONTROLADA DATA
 REVISADA DATA

DADES TIPOLÒGIQUES

Torre de molí amb base

DADES BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTALS

DADES BIOGRÀFIQUES DE L'AUTOR

DADES JURÍDIQUES (TIPIUS DE PROPIETAT, ADREÇA, ETC.)

Propietat de Jeroni Ripoll
Malondra.

DADES CONSTRUCTIVES (MATERIALS I SISTEMES)

MURS ESTRUCTURES

Paredat i marès

ENTRAMATS, SOSTRES

Voltes de marès

COBERTES

Terrassa de ciment a l'enve-
lador. Coberta de teules a la to-
rre.

ALTRES ELEMENTS

DADES CRONOLÒGIQUES (EVOLUCIO DEL MONUMENT)

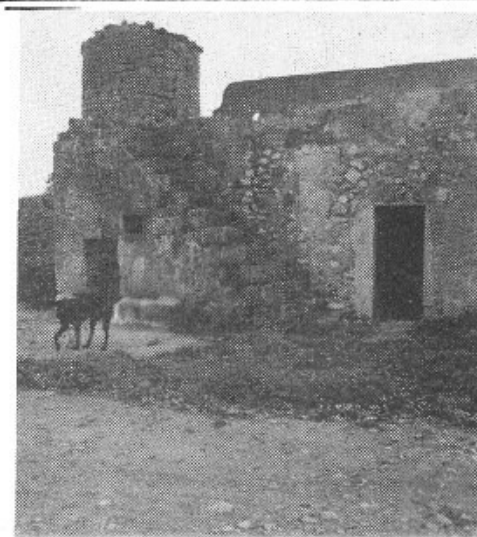
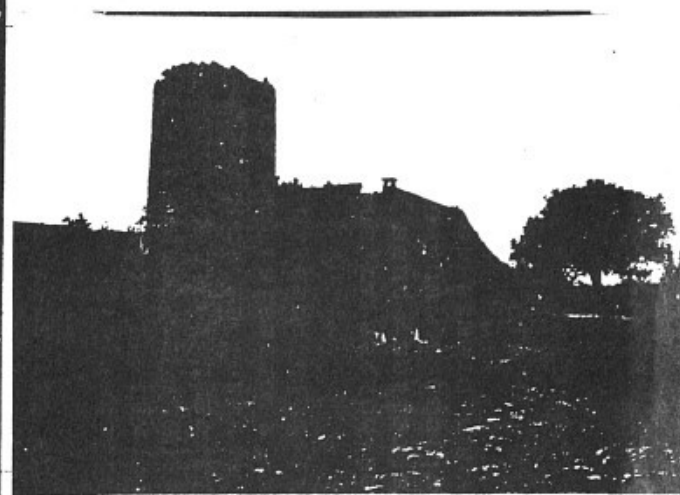
Fa uns 25 que un llamp ende-
rrocà una part de la torre, i per
donar-li seguretat fou rebaixada.

OBRES DE RESTAURACIÓ

PERSPECTIVES DE RESTAURACIÓ (RECOMANACIONS)

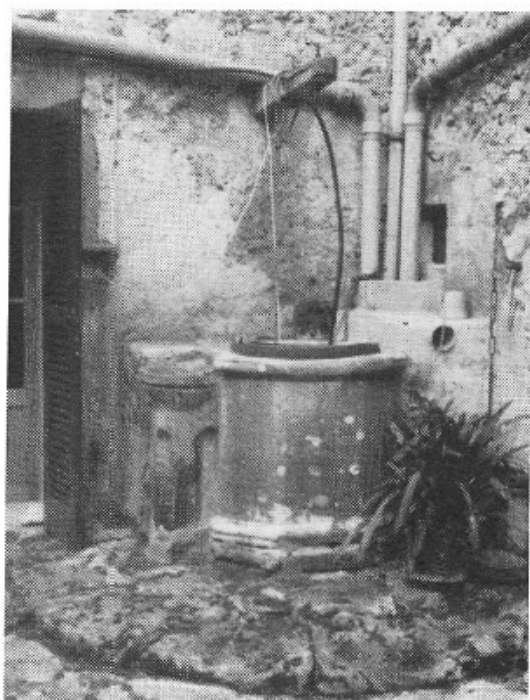
El propietari pensa restaurar-
lo i tornar reconstruir la part
de la torre enderrocada.

PERILLS GREUS EVENTUALS

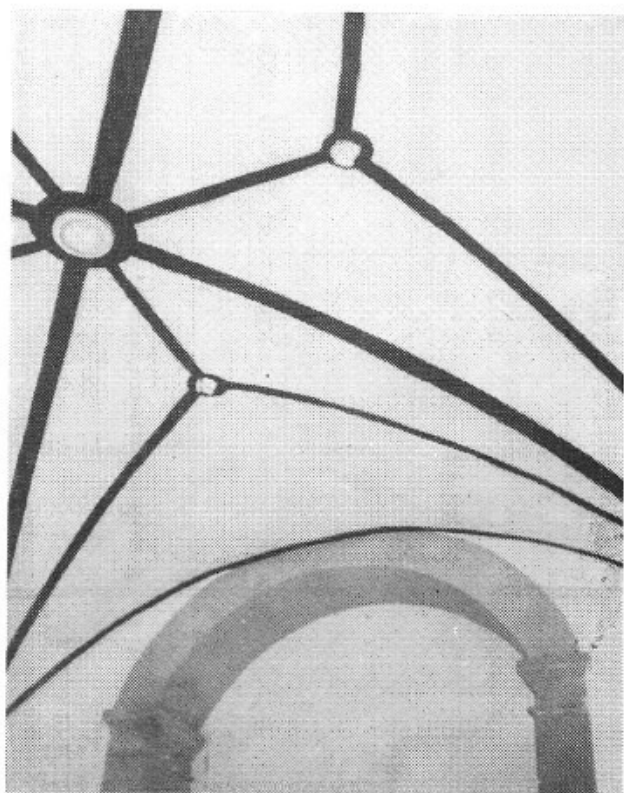

Detalls de la possessió de Son Servera.

Uns dels racons més atractius és el coll de la cisterna, amb les piques i el vell trispol que l'enrevolten.

Detall del que era la capella, no queda cap vestigi ni senyal que pugui esser indicatiu religiós. Sols la volta i la clau de la mateixa que degut a les emblenquinades no es pot veure gaire bé el que representa.

Al centre d'aquesta volta s'hi veu una corriola de fusta.

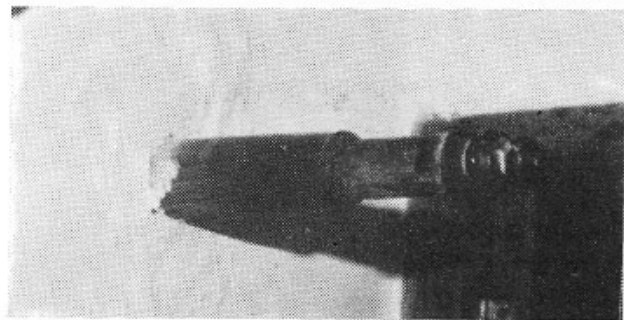
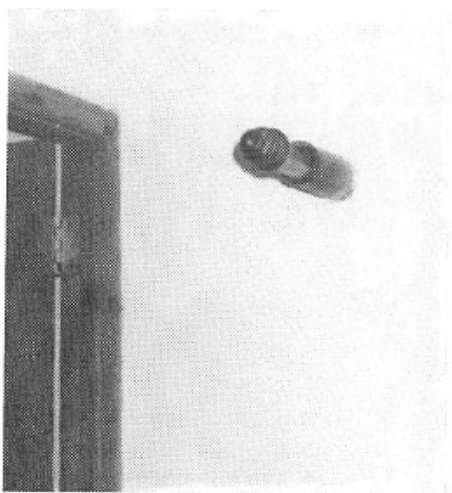

Relotge de sol. Crida l'atenció la figura geomètrica quasi esfèrica; si ens fixam bé ens adonarem que és octogonal. El senyor Jeroni ens comenta que no ha volgut que el rasquin per no espenyar el perfil actual. I ens pareix molt correcte.

Dos cops d'ull a distints racons de per darrera les cases, on es pot notar els gran canvi de construcció que s'ha ant fent a Son Servera, ja de fa estona.

Dues fotografies d'un canut, agafats d'angles diferents. Es tracta d'un amagatall empotrat dins la paret, com si fos una estaca per penjar qualsevol penyora; però quan s'estira el cap es veu que és un tub ben tornejat i buit, on hi poden amagar documents, doblers o altres objectes de valor. Certament quan es diu "Força al canut!" (dita antiquíssima) es feia referència al canut destinat a guardar doblers, i no a altre cosa.

CUINA DE SON SERVERA.

Segons ens explica el senyor Jeroni Ripoll, i després ens ho mostra, l'antiga cuina ha estat canviada. És de notar que la possessió ha sofert nombrosos canvis. De totes maneres, els senyors a totes les reformes que fan procuren conservar el caràcter de la pagesia mallorquina, tantes vegades malmès i esborrat.

